

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

Diplomová práce:

Internet a mezinárodní právo soukromé

Vedoucí diplomové práce:

Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc.

Vypracoval:

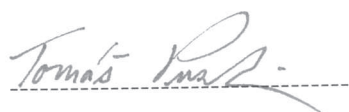
Tomáš Pustina

2006

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 9. října 2006

A handwritten signature in cursive script, reading "Tomáš Pustina", written over a horizontal dashed line.

Tomáš Pustina

Obsah:

I. Úvod	5
II. Internet	7
A. Pojem.....	7
B. Historie.....	7
C. Technologické aspekty.....	8
III. Internet a právo	12
A. Správa Internetu.....	12
B. „Kyberprostor“, právo a jurisdikce.....	14
C. Specifika Internetu pro právní úpravu a závazkové vztahy.....	16
IV. Internet a mezinárodní právo soukromé ČR	17
A. Mezinárodní prvek v internetových právních vztazích.....	17
B. Systém a prameny mezinárodního práva soukromého ČR.....	18
C. Vídeňská úmluva - specifika pro internetové vztahy.....	25
D. Kolizní úprava pro smlouvy - specifika pro internetové vztahy...31	
D.1 Úprava podle ZMPS.....	31
D.2 Úprava podle Římské úmluvy o právu rozhodném.....	39
D.3 Úprava podle návrhu nařízení Řím I.....	44
E. Kolizní úprava pro delikty - specifika pro internetové vztahy...49	
E.1 Odpovědné osoba.....	49
E.2 Kolizní úprava podle ZMPS.....	51
E.3 Kolizní úprava podle návrhu nařízení Řím II.....	55
V. Internet a obecné otázky smluvního práva ČR	58
A. Vztah vnitrostátního práva ČR	
a mezinárodního práva soukromého.....	58
B. Právní úkon a forma smlouvy v prostředí Internetu.....	59
C. Proces vzniku internetové smlouvy.....	62
D. Zhodnocení právní úpravy ČR.....	69

VI. Závěr.....	70
Seznam použité literatury.....	72
Seznam použitých webových stránek.....	72
Seznam použitých předpisů.....	73

I. Úvod

Cílem této diplomové práce je analyzovat právní úpravu vztahů souvisejících s Internetem, přičemž hlavní část práce je věnována hledisku mezinárodního práva soukromého České republiky. Diplomová práce se zaměřuje též na vybrané otázky smluvního práva České republiky a na určité otázky Internetu a práva v obecnější rovině.

Z důvodu snahy o uchopení otázky z širšího úhlu pohledu a snahy o zohlednění všech aspektů, které mohou mít následně význam pro právní posouzení problému, se diplomová práce nejprve zaměřuje na technologické aspekty Internetu a jeho povahu. Nastíněna je rovněž historie Internetu.

Následuje úsek věnovaný správě Internetu a institucím, které mají vliv na fungování Internetu. Poté se diplomová práce věnuje otázkám právní regulace Internetu a právní regulace jednání prostřednictvím Internetu v obecné rovině, pojmu „kyberprostoru“ a otázce použitelnosti či nepoužitelnosti současné koncepce právních norem.

Další část výkladu je věnovaná aplikaci norem mezinárodního práva soukromého v prostředí Internetu, konkrétně přímé a kolizní metodě. Zohledněny jsou předpisy v současnosti platné pro Českou republiku i předpisy mezinárodní povahy a předpisy evropského práva, které se zřejmě v blízké době stanou součástí českého právního řádu. V této části je nejprve popsán systém mezinárodního práva soukromého České republiky, v jehož rámci se dotčené předpisy aplikují.

Vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce není následně cílem podat vyčerpávající komentář ke všem ustanovením dotčených předpisů a všem vyvstávajícím problémům. Cílem je naproti tomu zaměřit se v rámci výkladu přednostně na specifika, která přináší aplikace předpisů na vztahy související s Internetem. Zvláštní pozornost je věnována interpretaci pojmů, které v souvislosti s Internetem poskytují prostor pro výklad. V řadě případů

jsou zde srovnávány a hodnoceny odlišné možnosti řešení. Z toho důvodu není všem právním předpisům věnován stejný prostor. V některých případech postačí odkaz na výklad podaný v jiné části, který se týká obdobné problematiky.

Závěrečná část diplomové práce se zabývá vybranými obecnými otázkami smluvního práva České republiky. Ty jsou relevantní pro možnost uzavírání smluv prostřednictvím Internetu, přičemž vnitrostátní hmotné právo České republiky má často dopad i na vztahy s mezinárodním prvkem.

Diplomová práce se snaží zohlednit českou i zahraniční literaturu k tématu, řada otázek však zatím nebyla podrobněji rozpracována, případně o nich nepadají mezi jednotlivými autory shoda. Proto se diplomová práce snaží i o řešení otázek podepřené vlastní autorovou argumentací, která je založena na interpretaci příslušných právních předpisů při zohlednění širších souvislostí problému.

V textu jsou pro zjednodušení opakovaně používány pojmy *internetový právní vztah*, *internetová smlouva* a *internetový delikt*. Pro účely této diplomové práce se tím myslí právní vztah, smlouva a delikt, které jsou uzavřeny nebo učiněny stranami jednajícími prostřednictvím Internetu.

II. Internet

A. Pojem

Internet lze charakterizovat jako globální veřejně přístupnou síť vzájemně propojených počítačových sítí, v jejímž rámci dochází k přenosu dat v elektronické formě pomocí standardizovaných protokolů. Je to „síť sítí“ složená dnes z milionů menších domácích, akademických, firemních a veřejných sítí.¹ Internet je zdrojem informací a prostředkem komunikace. Prostřednictvím Internetu uživatel získává přístup k souboru vzájemně propojených dokumentů v textové, obrazové nebo případně i jiné, multimediální formě, nazývanému také jako „*World Wide Web*“. Internet může být využit k poskytování různých služeb, jako je elektronická pošta nebo vyhledávání, sdílení a přenos dat.

B. Historie

Historie Internetu sahá až do padesátých let 20. století, kdy byla ve Spojených státech pod záštitou ministerstva obrany vytvořena agentura ARPA (později známá jako DARPA - *Defence Advanced Research Project Agency*), aby pracovala na vývoji systému, který by na celostátní úrovni propojil stanoviště vojenských radarů. Jedním z požadavků byla decentralizovaná povaha systému, která by ztížila možnost jeho vyřazení z provozu případným nepřátelským útokem. Z důvodu zvýšení spolehlivosti přenosu dat byla též použita metoda odesílání dat rozdělených na fragmenty (tzv. „*packet switching*“). Výsledkem byla experimentální síť ARPANET, která se stala vzorem pro další vývoj. Vývoj od ARPANET odvozených počítačových sítí pokračoval na půdě předních amerických univerzit a neměl již ryze vojenské účely. V roce 1983 byla spuštěna první vysokorychlostní „páteřní“² síť NSF Net, propojující významná americká akademická pracoviště. Tato síť byla následně zpřístupněna i o pro komerční účely.

---

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/INTERNET>, 25.7.2006.

² Viz níže v dílu C.

K síti NSF Net se poté připojovaly další a další počítačové sítě a Internet též překročil hranice Spojených států. V Evropě byla zárodkem Internetu počítačová síť institutu CERN, propojující pracoviště mezi Francií a Švýcarskem, spuštěná v devadesátých letech 20. století.³ V ČSFR došlo k prvnímu experimentálnímu připojení k Internetu roku 1991. Významným mezníkem pro vývoj Internetu v ČR byl vznik akademické sítě CESNET v roce 1993. V roce 2001 se nástupcem této sítě stala vysokorychlostní páteřní síť CESNET2.

Od této doby charakterizuje Internet prudký nárůst počtu k němu připojených počítačů. Zatímco počet počítačů s registrovanou IP adresou⁴ připojených k Internetu činil v roce 1984 zhruba 1000, narostlo toto číslo na 100 000 v roce 1989, 1 000 000 v roce 1992, 21 000 000 v roce 1997 a 353 000 000 v roce 2005.⁵ Počet uživatelů Internetu k srpnu 2006 se odhaduje na 1 043 104 900 lidí.⁶ Internet přestal být doménou počítačových expertů a akademických pracovišť, stal se přístupný širokým vrstvám obyvatel připojených prostřednictvím osobních počítačů. Zároveň se výrazně zvýšila rychlost přenosu dat. Otevřela se tím i možnost komerčního využití Internetu. Objem obchodu uskutečněného prostřednictvím Internetu v roce 2003 některé zdroje odhadují na 12,2 miliard USD.⁷ S rostoucím významem Internetu vystupují do popředí otázky práva a regulace. Pro správné zodpovězení těchto otázek je žádoucí znalost základních technologických aspektů Internetu.

C. Technologické aspekty

Struktura. Jedním z charakteristických rysů Internetu je jeho decentralizovaná struktura. Jak bylo již zmíněno výše, Internet je tvořen síťovým propojením počítačů. Tyto počítače nebo jejich lokální sítě se zpravidla připojují k Internetu prostřednictvím služeb internetových

³ <http://en.wikipedia.org/wiki/INTERNET>, 25.7.2006.

⁴ Viz níže v části II., dílu C.

⁵ <http://www.zakon.org/robert/internet/timeline/>, 25.7.2006.

⁶ <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>, 25.7.2006.

⁷ Zdroj: Forrester Research; <http://en.wikipedia.org/wiki/E-commerce>, 29.9.2006.

poskytovatelů, kteří jsou obvykle soukromými právníckými osobami. Internetoví poskytovatelé zajišťují své služby pomocí sítí vyššího stupně, které jsou ve vlastnictví samotných poskytovatelů nebo jiných právníckých osob (typicky velkých korporací), univerzit, soukromoprávních sdružení případně jiných institucí. Takové sítě vyššího stupně jsou (na základě vzájemných dohod majitelů sítí) opět propojeny s dalšími obdobnými sítěmi pomocí tzv. „páteřních sítí“. Počet a struktura vzájemného propojení páteřních sítí jsou dnes takové, že neexistuje žádná jednotlivá centrální páteřní síť, bez které by Internet nemohl fungovat.⁸ Síťová propojení nemusí mít nutně podobu kabelů, v některých případech je používán i bezdrátový přenos dat.

Přenos dat. Pokud jde o přenos dat, je typické, že z jednoho bodu Internetu do druhého existuje řada cest, kudy se přenášená data mohou pohybovat. V případě, že je některá z podsítí Internetu nefunkční nebo přetížená, data se jednoduše přenesou jinou cestou. Přitom přenos, při kterém se data v Internetu fyzicky pohybují tisíce kilometrů přes území několika států světa, může trvat jen zlomky sekund. Díky tomu může být používána metoda tzv. „*packet switching*“, spočívající v tom, že jakákoli data přenášená přes Internet jsou při odeslání rozdělena na části a zakódována do „*paketů*“. Každý paket se přenáší Internetem zvlášť a to cestou, která je v tu chvíli neoptimálnější, tedy i zcela jinou cestou než předchozí paket. Pokud se jakýkoli paket po cestě ztratí, může se jednoduše poslat znovu, bez nutnosti opakování přenosu zbytku dat. Na závěr procesu jsou jednotlivé pakety přijímajícím počítačem dekódovány a sestaveny zpět v původní datovou zprávu.

IP adresy; DNS. Všem počítačům, které se připojují k internetu, je přidělena IP adresa ve formě číselného kódu (např. 216.183.103.150). Podle IP adresy lze pak počítač identifikovat a kontaktovat. Pomocí systému DNS („*Domain Name System*“) může být číselná IP adresa vyjádřena ve formě

---

⁸ <http://computer.howstuffworks.com/internet-infrastructure.htm>, 26.7.2006.

doménového jména (např. www.google.com), aby byla pro člověka lépe zapamatovatelná.⁹

Servery. Počítače připojené k Internetu lze v zásadě rozdělit do dvou kategorií (přičemž některé počítače spadají společně do obou z nich). Počítače poskytující služby jiným počítačům se nazývají „*servery*“, počítače sloužící koncovým uživatelům pro připojení k serverům jsou nazývány „*klienty*“. Servery jsou zpravidla vysoce výkonné počítače, respektive soustavy počítačů, umístěné ve specializovaných budovách, mohou jimi však být i běžné domácí počítače. Na serverech jsou v elektronické podobě fyzicky umístěna data, která jsou uživatelům Internetu k dispozici.

Zobrazení webové stránky. Pro další výklad je vhodné stručně popsat proces, kdy koncový uživatel chce na svém počítači zobrazit libovolnou webovou stránku. K tomu slouží internetové prohlížeče („*web browsers*“), což je software nainstalovaný na počítači uživatele. Pokud chce uživatel zobrazit určitou webovou stránku, zadá do internetového prohlížeče adresu¹⁰ serveru, na kterém je webová stránka fyzicky umístěna ve formě elektronických dat. Internetový prohlížeč poté odešle data se „žádostí“ serveru. Server webové stránky po obdržení a zpracování těchto dat odešle následně zpětně počítači uživatele příslušná data webové stránky. Ta jsou, opět pomocí internetového prohlížeče, přečtena a zobrazena na monitor uživatele.¹¹ K tomu, aby se na monitoru počítače koncového uživatele zobrazila webová stránka, je tedy vždy třeba, aby se ze serveru data stránky přenesla a uložila do paměti počítače uživatele, byť může jít jen o uložení krátkodobé.

Email. Na obdobném principu funguje i komunikace prostřednictvím emailu. Každému emailovému účtu přísluší jeho emailový server, provozovaný poskytovatelem emailového účtu. Zjednodušeně lze říci, že

⁹ <http://computer.howstuffworks.com/dns.htm>, 26.7.2006.

¹⁰ Ve formě doménového jména nebo případně číselné IP adresy – viz výše v tomto dílu k IP adresám a DNS.

¹¹ <http://computer.howstuffworks.com/web-server2.htm>, 26.7.2006.

proces probíhá následovně: odesílatel na svém počítači napíše text emailu a ze svého počítače email odešle. Email je následně přenesen na emailový server odesílatele. Poté proběhne komunikace mezi tímto serverem a emailovým serverem adresáta (emailový server odesílatele i adresáta může být však shodný, v tom případě zde nedochází k přenosu dat mimo takový společný sever). Přenosem emailu na emailový server adresáta je email uložen do emailové schránky adresáta. Adresát má následně možnost kontaktovat svůj emailový server a stáhnout si data emailu na do paměti svého počítače a poté si email přečíst.

Hyperlink. „*Hyperlink*“ je odkaz obsažený v dokumentu (webové stránce, emailu nebo textovém dokumentu). Tento odkaz odkazuje na jiný dokument a v případě aktivace hyperlinku jsou data, na které hyperlink odkazuje, automaticky přenesena a zobrazena na počítači uživatele. Hyperlink má tedy podobnou povahu jako běžný odkaz, avšak liší se tím, že umožňuje okamžitý bezprostřední přístup k datům, na které odkazuje. Hyperlink je zpravidla graficky odlišen od zbytku dokumentu a zpravidla se aktivuje, pokud na něj uživatel klikne myší. Někdy jsou však hyperlinky záměrně nastaveny tak, aby se aktivovaly automaticky při zobrazení původního dokumentu, který hyperlinky obsahuje. To může vést i k tomu, že na počítač uživatele se přenesou a zobrazí data, která si svým jednáním vůbec nevyžádal, respektive že je uživatel přesměrován na webovou stránku, kterou vůbec neměl v úmyslu zobrazit.¹²

---

¹² V souvislosti s hyperlinky vyvstává řada právních otázek – např. zda právo povoluje odkázat hyperlinkem na dokument jiné osoby bez jejího svolení, zda hyperlinkový odkaz na dokument s protiprávním obsahem je sám o sobě protiprávní nebo zda hyperlinkový odkaz na autorské dílo bez svolení autora porušuje ustanovení práva duševního vlastnictví.

III. Internet a právo

A. Správa Internetu

Popsaný historický vývoj a technologické aspekty Internetu ovlivnily i přístup k jeho normativní regulaci. Internet se od počátku vyvíjel živelně, určujícím faktorem při jeho regulaci bylo zajištění technologické funkčnosti a kompatibility jeho jednotlivých částí. K tomu jsou různými samosprávnými organizacemi (např. *Internet Architecture Board* nebo *Internet Engineering Task Force*¹³) vydávány technické standardy, které však nemají formu závazných právních předpisů. Jednotlivé počítače a sítě tvořící Internet se nacházejí na území desítek států světa, jsou ve vlastnictví milionů osob, a často jsou propojeny jen na základě vzájemných dohod soukromých osob. Proto Internet jako celek nemá jednoho vlastníka a není ani pod kontrolou nějakého centrálního subjektu.

Za jedinou výjimku v tomto ohledu je zčásti možné považovat instituci **ICANN** (*The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*), sídlící v Kalifornii v USA. Tato instituce na globální úrovni zabezpečuje a koordinuje přidělování domén nejvyššího řádu¹⁴ a IP adres. Instituce přidělující doménová jména na národní úrovni (např. pro Českou Republiku sdružení CZ.NIC) pak potřebují ke své činnosti autorizaci ICANN. ICANN vykonává faktickou kontrolu nad jádrem systémem DNS, který slouží k identifikaci dokumentů a počítačů a je nezbytný pro řádné fungování Internetu¹⁵. ICANN je tak v podstatě jedinou institucí, která ohledně Internetu na celosvětové úrovni vykonává koordinační pravomoc, i když pouze ve výše uvedeném rozsahu.¹⁶ Její postavení a pravomoci nejsou založeny žádným právním předpisem, vycházejí pouze z historického vývoje a technické povahy Internetu.

¹³ Svoboda, P. a kol.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a.s., 2001; str. 29.

¹⁴ Např. domény: .com, .gov; nebo geografické domény .cz, .uk atd.

¹⁵ Viz výše v části II., dílu C.

¹⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Internet#ICANN>, 2.8. 2006.

Formálně je ICANN neziskovou nevládní organizací, jejíž klíčová rozhodnutí jsou svěřena představenstvu (*Board of Directors*) s mezinárodním zastoupením. Vzhledem k historickým souvislostem a umístění sídla má tato instituce vazby na vládu a ministerstvo obchodu USA a je do určité míry pod jejich faktickým vlivem. Navzdory proklamované nestrannosti a otevřenosti novým podnětům je ICANN někdy kritizována za netransparentnost svého rozhodování a za to, že stávající systém dává úzké skupině odborníků bez legitimního mandátu nepřiměřený vliv na fungování a vývoj Internetu, který je přitom charakteristický svým decentralizovaným a mezinárodním charakterem.¹⁷

Z této kritiky vychází i návrhy na nové uspořádání uvedených aspektů regulace Internetu. Nový systém by podle nich měl být založen na mnohostranné mezinárodní smlouvě a měl by vytvořit instituce, jejichž rozhodování by bylo transparentnější a jejich složení by lépe respektovalo mezinárodní povahu Internetu. Daným problémem se zabývala např. Pracovní skupina OSN pro správu Internetu (*Working Group on Internet Governance*) sestavená v roce 2003 po Světovém summitu o informační společnosti. Z návrhů Pracovní skupiny lze zmínit např. návrhy na: (i) vytvoření Globální internetové rady, složené z vlád a zainteresovaných osob a institucí, která by převzala od vlády USA roli dohledu nad ICANN, (ii) vytvoření instituce, která by se stala oficiálním fórem pro otevřenou debatu o fungování a směřování Internetu, (iii) omezení role ICANN na čistě technické aspekty nebo (iv) vytvoření WICANN (*World Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*), která by převzala roli ICANN.¹⁸ Dosáhnout komplexní dohody na celosvětové úrovni o podobě správy Internetu však bude zjevně obtížné, vzhledem k rozdílným představám jednotlivých států a jiných subjektů na žádoucí podobu správy Internetu i dlouhodobé neochotě vlády USA vzdát se svého současného výhodného postavení¹⁹.

¹⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/ICANN> , 2.8. 2006.

¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Working_Group_on_Internet_Governance ,2.8.2006.

¹⁹ Krátce před dokončením této Diplomové práce bylo však oznámeno uzavření nové dohody mezi ICANN a ministerstvem obchodu USA. Dohoda by měla vést k zvyšování autonomie ICANN; http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/domainname/agreements/jpa/ICANNJPA_09292006.htm , 7.10.2006.

B. „Kyberprostor“, právo a jurisdikce

V počátečním období historie Internetu stála otázka právního (případně protiprávního) jednání prostřednictvím Internetu a jeho právní kvalifikace stranou pozornosti. Nedostatek zájmu lze vysvětlit omezeným počtem uživatelů mezi širší veřejností, nízkým komerčním využitím a nižším povědomím části veřejnosti o technické povaze a struktuře Internetu.

Pokud k tomu přičteme značnou svobodomyšlnost počítačových entuziastů, kteří byli prvními uživateli Internetu, a subjektivní pocit anonymity uživatelů Internetu, lze pochopit rozšířenost názoru považujícího Internet za „prostředí bez práva a jurisdikce“. Podle tohoto názoru Internet vytváří svébytný prostor, který existuje mimo území jakéhokoli státu, a proto se vymyká i jakékoli jurisdikci a neplatí zde žádné právní normy.

Výše uvedený názor již dnes není obhajitelný ani příliš rozšířený, avšak řada autorů, zejména z prostředí common law, stále vychází z toho že Internet a *World Wide Web* ve svém souhrnu vytváří svébytný fyzický prostor, tzv. „**kyberprostor**“ („*cyberspace*“), který by měl mít svůj zvláštní právní režim a měl by i spadat do výlučné jurisdikce zvláštních „internetových“ soudů.²⁰

Podle názoru autora jsou oba výše uvedené názory chybné. Ať už budeme považovat za určující fyzickou povahu Internetu nebo jednání jeho uživatelů, vždy lze nalézt spojitost s určitým územím nebo osobou a tím i s určitou jurisdikcí a aplikovatelným právem. Internet a *World Wide Web*, tedy ve své podstatě souhrn počítačů, síťových propojení a dat v elektronické podobě, neexistují nezávisle na území států. Nejen, že veškerý hardware je umístěn na určitém místě, ale i veškerá data a informace jsou

---

²⁰ Walker, C. Wall, D.: *The Internet, Law and Society*, Pearson Essex 2000;
Edeshaw, A.: *Web services and the Law-A sketch for the potential issues* (2003) 11 Intl JL and Information Technology, 251, 272;
Burnstein, M.: *A Global Network in Compartmentalized Legal Environment*; in Which court decides? Which Law Applies?, Kluwer Law International, Hague, 1998, str. 30.

vždy někde fyzicky umístěny, zpravidla na pevných discích serverů a v pamětech počítačů koncových uživatelů.

Navíc k právně relevantnímu jednání uživatele Internetu dochází skrze ovládání počítače určitou osobou také vždy na určitém místě v reálném prostoru a jeho účinek se pak případně skrze jiný hardware projevuje na jiných místech reálného prostoru (např. data emailu se uloží do paměti adresátova počítače umístěného v určité zemi; data webové stránky se zobrazí na monitoru počítače uživatele, který si je následně přečte).

V neposlední řadě se pak zdá být slabinou koncepce samostatného kyberprostoru fakt, že lze jen stěží jednoznačně určit, který právní vztah by se měl již považovat za „kyberprostorový“ právní vztah a spadat případně do jurisdikce zvláštních soudů. Vzniku právního vztahu může předcházet řada právně relevantních skutečností, z nichž některé mohou být učiněny prostřednictvím Internetu a jiné nikoli. Internet je dnes již natolik běžnou součástí života, že se obvyklost jeho používání dá srovnat s obvyklostí používání telefonu nebo písemné korespondence.

Z výše uvedeného vyplývá, že Internet lze z právního hlediska považovat spíše za *prostředek*, který může být využit k právně relevantnímu jednání, ke kterému dochází a které se projevuje v reálném prostoru, nikoli za *prostor* existující mimo území států. Proto není důvod pro vyjmutí Internetu z působnosti platných právních norem. Pro Internet a právní jednání v prostředí Internetu není nutné a zřejmě ani žádoucí vytvářet samostatný systém práva s vlastní soustavou soudů. Stejně tak nebylo v minulosti nutné vytvářet zvláštní systém práva a soustavu soudů pro právní vztahy vzniklé za použití jiných, ve své době převratných, technologií a prostředků, např. telegramu, telefonu, televize nebo mezinárodní letecké přepravy. Právo již v minulosti prokázalo schopnost vyrovnat se s vývojem nových technologií bez nutnosti jeho dalekosáhlých koncepčních změn.

Na druhou stranu však Internet přináší z právního hlediska řadu nových aspektů a problémů, s kterými je nutné se vyrovnat při interpretaci a aplikaci

stávajících právních norem. V některých případech je žádoucí i přijetí nových právních norem či novelizací stávajících norem, které budou výslovně řešit specifické otázky které s sebou Internet přináší.

C. Specifika Internetu pro právní úpravu a závazkové vztahy

Specifika Internetu, které vnáší do právního prostředí nové prvky jsou mimo jiné: **(i)** nemožnost přesně stanovit počet osob, které v daný moment Internet používají, **(ii)** decentralizovaná, samosprávná a zčásti nekontrolovaná povaha Internetu, **(iii)** metoda „packet switching“ spočívající v odděleném přenosu částí zpráv různými cestami, **(iv)** možnost zachycení a zásahu do zprávy na cestě od odesílatele k příjemci, aniž je takový zásah adresátovi zřejmý, **(v)** provázanost dokumentů pomocí hyperlinků, které umožňují, aby uživatel byl přeměrován na jiný dokument, než který původně zamýšlel, **(vi)** skutečnost, že poskytovateli obsahu mohou být seskupení fyzických i právnických osob, jejichž internetové stránky nebo databáze jsou vzájemně propojeny, **(vii)** potenciálně univerzální dosažitelnost informací zpřístupněných na Internetu uživateli po celém světě,²¹ **(viii)** anonymita uživatelů poskytující prostor pro jednání pod fiktivní identitou.

S ohledem na tato specifika vyvstává z pohledu práva řada otázek. Tato diplomová práce se dále zaměří na otázky vyvstávající z pohledu práva České republiky pro soukromoprávní internetové závazkové vztahy s mezinárodním prvkem. Jedná se zejména o otázky: **(i)** aplikovatelného práva pro jednotlivé typy závazkových vztahů s mezinárodním prvkem, **(ii)** místa, kde je prostřednictvím Internetu učiněn právní úkon a kde se projevují jeho účinky **(iii)** náležitostí právních úkonů a projevů vůle učiněných elektronicky pomocí Internetu, **(iv)** kvalifikace jednání při uzavírání smluv za součinnosti automatizovaných procesů v rámci webové stránky, **(v)** přijatelnosti elektronické formy právních úkonů, zejména smluv, **(vi)** procesu vzniku smlouvy při jednání prostřednictvím Internetu, **(vii)** identifikace účastníků a ověření jejich úkonů v prostředí Internetu.

²¹ Kronke, H.: *Applicable Law in Torts and Contracts in Cyberspace; in Which court decides? Which Law Applies?*, Kluwer Law International, The Hague, 1998, str. 66.

IV. Internet a mezinárodní právo soukromé ČR

A. Mezinárodní prvek v internetových právních vztazích

Mezinárodní právo soukromé je podle české právní teorie souborem právních norem, které upravují soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem. Vztahem s mezinárodním prvkem se zde rozumí vztah některého prvku právního vztahu k zahraničí, pokud je takový vztah dostatečně významný. Může se jednat o vztah k zahraničí u **(i)** subjektu právního vztahu, **(ii)** skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního vztahu, **(iii)** předmětu právního vztahu, **(iv)** právního vztahu, který s posuzovaným vztahem souvisí nebo na kterém posuzovaný vztah závisí²².

Vzhledem k charakteru Internetu je zřejmé, že soukromoprávní závazkové vztahy související s Internetem mohou být často právními vztahy s mezinárodním prvkem a mohou tak spadat do působnosti norem mezinárodního práva soukromého. Mezinárodní prvek internetových právních vztahů může spočívat zejména v následujících skutečnostech: **(i)** osoby jednající spolu prostřednictvím Internetu a zakládající tím právní vztahy mají bydliště nebo sídlo v odlišných státech. Takové případy mohou být časté, vzhledem k celosvětové dostupnosti Internetu. Pro uživatele Internetu není v zásadě obtížnější (odhlédneme-li od jazykové bariéry) zaslat email uživateli na opačné straně světa, než jinému uživateli v České republice. Obdobné platí o přístupu na webovou stránku zahraničního a českého uživatele Internetu. **(ii)** Osoby jednající prostřednictvím Internetu mají místo podnikání v různých státech. **(iii)** K právnímu jednání a jeho účinkům dochází v odlišných státech. To je typické např. u deliktů spáchaných prostřednictvím webových stránek. Účinky jednání uživatele, ke kterému dochází u počítače umístěného v České republice se mohou potenciálně projevit prostřednictvím Internetu v kterémkoli státě světa a naopak. **(iv)** Vztahy s mezinárodním prvkem mohou být potenciálně i ty

---

²² Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str. 18 a 22.

internetové vztahy, které se týkají předmětu umístěného v zahraničí nebo vztahy akcesorické ke vztahům s mezinárodním prvkem.

Naopak za právní vztah s mezinárodním prvkem zřejmě **nelze považovat** právní vztah, u kterého jediným prvkem se vztahem k zahraničí je skutečnost, že právní jednání nebo jeho účinky se uskuteční s pomocí serveru umístěného v zahraničí (např. webová stránka uživatele s bydlištěm v České republice je umístěna na serveru v zahraničí a na počítači umístěném v České republice si tuto webovou stránku zobrazí jiný uživatel s bydlištěm v České republice). Takový vztah k zahraničí nelze považovat za dostatečně významný. Uživatel si předně vůbec nemusí být vědom toho, že při právním jednání bylo využito serveru umístěného v zahraničí. I kdyby si to uvědomoval, nebude zřejmě představám účastníků takového vztahu ze stejného státu připadat rozumné a spravedlivé podřizovat svůj vztah normám mezinárodního práva soukromého a nepůjde o dostatečně významný zahraniční prvek.

Tomu svědčí i fakt, že k využití serveru umístěného v zahraničí běžně dochází i v případě, kdy dvě osoby s bydlištěm v České republice spolu komunikují prostřednictvím počítačů umístěných v České republice a emailových účtů zřízených u zahraničních poskytovatelů (viz např. v České republice i ve světě běžně užívané emailové servery amerických poskytovatelů Yahoo nebo Google). Podřizovat mezinárodnímu právu soukromému právní vztah mezi dvěma osobami s bydlištěm v České republice, vzniklý v důsledku takové komunikace, by jistě nebylo rozumné.

B. Systém a prameny mezinárodního práva soukromého ČR

V případě, že se u závazkového právního vztahu souvisejícího s Internetem bude vyskytovat mezinárodní prvek, je namístě aplikovat normy mezinárodního práva soukromého. V rámci českého mezinárodního práva soukromého se uplatní níže uvedené předpisy a systém úpravy.

B.1 Přímá metoda

Na prvním místě je třeba aplikovat příslušné přímé normy mezinárodního práva soukromého. Přímými normami se rozumí právní normy, které upravují výlučně soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem takovým způsobem, že samy obsahují hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků a k jejich použití dochází bezprostředně, bez předchozí aplikace kolizních norem.²³ Spadá-li určitý právní vztah do předmětu úpravy přímých norem, mají přímé normy vůči kolizním normám povahu norem zvláštních a aplikace přímých norem bude mít před kolizní metodou přednost.²⁴

Prameny práva. Přímé normy jsou zpravidla obsaženy v mezinárodních smlouvách. Pro právní vztahy související s Internetem je v současnosti nejvýznamnější smlouvou obsahující přímé normy mezinárodního práva soukromého Vídeňská úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980 (dále jen „Vídeňská úmluva“).²⁵

Na půdě OSN je k podpisu připravena Úmluva OSN o použití elektronické komunikace pro mezinárodní smlouvy z roku 2005 (dále jen „Úmluva OSN o elektronické komunikaci“). Prozatím ji podepsalo 8 států, ke vstupu úmluvy v účinnost je třeba dalších tří podpisů. Úmluva by poté měla povahu přímé normy použitelné pro smlouvy mezi podnikateli s místy podnikání v různých státech. Úmluva upravuje zejména otázky právních úkonů, formy a vzniku smluvního konsensu v prostředí Internetu. Úmluva má obecně za cíl zvýšit jistotu účastníků a usnadnit používání Internetu k uzavírání smluv. Při použití Internetu by měla mít úmluva v rozsahu své úpravy povahu zvláštní normy ve vztahu k Vídeňské úmluvě, nicméně smluvní státy si budou moci ohledně vztahu k jednotlivým mezinárodním smlouvám vymínit odlišnou aplikační přednost.

²³ Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str. 201.

²⁴ Tamtéž, str. 210.

²⁵ V ČR publikovaná pod č. 160/1991 Sb.

B.2 Kolizní metoda

Význam přímých norem narůstá, avšak velká část závazkových právních vztahů souvisejících s Internetem nespadá do jejich předmětu úpravy, navíc strany mohou aplikaci přímých norem vyloučit.²⁶ V tom případě je potřeba použít kolizní metody úpravy. Tou se rozumí výběr některého dotčeného právního řádu na základě aplikace kolizních norem.²⁷ Kolizní normy, na rozdíl od přímých norem, neobsahují hmotněprávní úpravu problému, pouze obsahují pravidla pro určení určitého práva, jehož hmotněprávní normy se na daný problém aplikují. K tomu účelu obsahují kolizní normy *hraniční určovatele*, což jsou určité skutečnosti významné pro daný druh právních vztahů nebo otázek, které rozhodují o určení práva, které se má použít²⁸.

Jednotlivé právní otázky určitého skutkového stavu se na základě kolizních norem mohou řídit odlišnými právními řády. Samostatně se tak např. určuje rozhodný právní řád, kterým se bude řídit smlouva (obligační statut), věcná práva, jako např. přechod vlastnického práva (věcný statut), a způsobilost účastníků (osobní statut).

Pro správné podřazení určitého vztahu, respektive skutkového děje, pod příslušnou kolizní normu je třeba nejprve tento skutkový stav právně kvalifikovat,²⁹ přičemž takové posouzení se zpravidla činí na základě hmotného práva (kvalifikačního statutu) státu, ve kterém sídlí soud nebo jiný rozhodující orgán („*lex fori*“).

Prameny práva. V současné době jsou hlavními prameny práva České republiky obsahujícími kolizní normy zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen „ZMPS“) a nově též Římská úmluva o právu rozhodném pro závazkové vztahy (dále jen „Římská úmluva o právu rozhodném“). Česká republika podepsala 14. dubna 2006 Úmluvu o přistoupení České republiky k Římské úmluvě o právu rozhodném.

²⁶ Čl. 6 Vídeňské úmluvy.

²⁷ Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str. 101.

²⁸ Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str. 119.

²⁹ Tamtéž, str. 141.

S úmluvou vyslovil souhlas Parlament ČR a prezident republiky smlouvu ratifikoval.³⁰ Dalšími prameny jsou dvoustranné mezinárodní smlouvy uzavřené s určitými státy.

S ohledem na členství České republiky v Evropské Unii je též třeba brát v úvahu, že v dohledné době se zřejmě stanou součástí právního řádu České republiky, a tedy i součástí českého mezinárodního práva soukromého, nové právní předpisy obsahující kolizní normy:

(i) V procesu schvalování v rámci orgánů Evropské Unie se nachází návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy („Řím I“), které má nahradit Římskou úmluvu o právu rozhodném.

(ii) Dalším chystaným právním předpisem je návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu použitelném pro mimosmluvní závazky („Řím II“), které obsahuje kolizní normy pro oblast mimosmluvních závazkových vztahů. Níže podaný výklad se zaměří i na tyto právní předpisy.

ZMPS, Římská úmluva o právu rozhodném a nařízení Řím I a Řím II budou v právu ČR existovat paralelně. Ohledně **hierarchie** uvedených předpisů bude po jejich vstupu v účinnost platit v právu ČR následující: (i) Římská úmluva o právu rozhodném bude mít pro otázky spadající do její působnosti jako mezinárodní smlouva aplikační přednost před ZMPS³¹; (ii) nařízení Řím I a Řím II budou mít jako předpisy práva ES pro otázky spadající do jejich působnosti aplikační přednost před ZMPS³²; (iii) nařízení Řím I má v rámci svého rozsahu působnosti nahradit aplikaci Římské úmluvy o právu rozhodném.

³⁰ <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=ss06064&cd=77&typ=r>, 12.září 2006.

³¹ Viz § 2 ZMPS; Čl. 10 Ústavy ČR.

³² Viz judikatura Evropského soudního dvora ke vztahu práva ES a vnitrostátního práva členských států.

B.3 Výhrada veřejného pořádku a nutně použitelné normy

Aplikace zahraničního právního řádu je omezena institutem výhrady veřejného pořádku, který je zakotven v § 36 ZMPS a Čl. 16 Římské úmluvy o právu rozhodném. Institut výhrady veřejného pořádku spočívá v tom, že výjimečně umožňuje a také zakazuje odmítnout použití ustanovení zahraničního právního řádu, kterého se má v daném případě použít na základě kolizní normy, jestliže by účinky tohoto použití v oblasti tuzemského právního řádu byly v zásadě nepřijatelné³³. Tímto způsobem je bráněno nežádoucím účinkům zahraničního práva, přičemž k uplatnění tohoto institutu dochází zásadně až po určení rozhodného práva na základě kolizní normy. Pro ilustraci zde za zmínku stojí Čl. 23 návrhu nařízení Řím II, který výslovně označuje jako neslučitelný s veřejným pořádkem práva členských států ES právní řád, který by vedl k přiznání nároku na nekompensační náhradu škody, jejíž částka by byla příliš vysoká (situace možná např. při použití práva USA).

S institutem výhrady veřejného pořádku souvisí institut nutně použitelných, neboli imperativních norem. Tyto normy, vzhledem k své povaze, nemohou být v mezích svého předmětu úpravy zásadně zaměněny nebo nahrazeny cizím právem. Musí se použít vždy, bez ohledu na to, kterým právem se na základě kolizní normy řídí daný právní vztah s mezinárodním prvkem.³⁴ Na rozdíl od institutu veřejného pořádku dochází k posouzení jejich použití předtím, než se přistoupí k určení rozhodného práva na základě kolizní normy. Povahu nutně použitelných norem mohou mít zejména určité normy na ochranu spotřebitelů a pracovního práva.

B.4 Věcné normy mezinárodního práva soukromého

Jednotlivé právní řády mohou obsahovat normy, které se použijí pouze na soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem. Nepoužijí se však bezprostředně, jako přímé normy, ale až na základě toho, že je daný právní

³³ Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str. 193.

³⁴ Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str. 234.

řád nejprve určen pomocí kolizní metody. V tom případě mají v rámci rozhodného práva povahu speciálních norem vůči obecné úpravě dané problematiky. V právním řádu České republiky jsou příkladem takového typu norem ustanovení § 729 - § 755 obchodního zákoníku.

B.5 Zvyklosti, praxe, vzorové smlouvy, „lex mercatoria“

Mezinárodní obchodní praxe si vytvořila řadu prostředků, kterými se snaží překlenout mezery v úpravě a zvýšit právní jistotu účastníků. Jedná se zejména o mezinárodní obchodní zvyklosti, vykládací pravidla, vzorové smlouvy nebo obchodní podmínky. Jejich výhodou je značná flexibilita ve srovnání s normami pozitivního práva. Ve svém souhrnu bývají tyto prostředky nazývány „lex mercatoria“.

Ačkoli se lze setkat i s názory, že tyto normy tvoří jakýsi samostatný systém „práva“, je třeba vycházet z toho, že uvedené normy se mohou stát závaznými pouze na základě zmocnění určitého platného pozitivního právního řádu. Platné právo zde ovšem poskytuje pro použití mezinárodních obchodních zvyklostí značný prostor:

(i) Pokud bude rozhodným právem české právo, stanoví § 730 ve spojení s § 264 ObchZ, že při určení práv a povinností účastníků se přihlíží k mezinárodním obchodním zvykostem obecně zachovávaným v mezinárodním obchodu v příslušném odvětví. Tyto normy tedy budou závazné pro otázky neupravené smlouvou či zákonem. Strany si mohou též ve smlouvě přímo sjednat, že se má přihlížet k obchodním zvykostem, ty potom mají přednost i před dispozitivními ustanoveními obchodního zákoníku.

(ii) V režimu Vídeňské úmluvy stanoví její Čl. 6 vyvratitelnou domněnku, že pokud nedohodly něco jiného, strany učinily součástí smlouvy zvyklost, kterou obě strany znaly nebo měly znát, a která je v mezinárodním obchodu v široké míře známa stranám smlouvy téhož druhu v příslušném obchodním odvětví a zpravidla jimi dodržována. Navíc Strany jsou vázány

jakoukoli zvyklostí, na které se dohodly a praxí, kterou mezi sebou zavedly. Takové zvyklosti a praxe pak mají přednost i před ustanoveními samotné Vídeňské úmluvy, která jsou až na jednu výjimku dispozitivní povahy. Toto ustanovení je terčem časté kritiky, protože praxe a zvyklosti neposkytují takovou úroveň právní jistoty jako unifikovaná úprava Vídeňské úmluvy.

Příkladem norem popsaných v tomto oddílu diplomové práce jsou např. Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROT z roku 2004, Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu z roku 1996 nebo Zásady evropského smluvního práva.

B.6 Normy hmotného práva ES - „směrnice“

Normy mezinárodního práva soukromého jsou obsaženy i v evropském komunitárním právu. Příkladem jsou nařízení 44/2001/ES (Brusel I) a 2201/2003/ES, obsahující úpravu mezinárodního práva procesního. V blízké budoucnosti by se měly součástí evropského práva stát i předpisy obsahující komplexní úpravu kolizních norem.³⁵

Pro Internetové vztahy má zvláštní význam i řada předpisů evropského práva nespádajících přímo do systému mezinárodního práva soukromého. Jde zejména o směrnice, které jsou součástí právních řádů států ES a mají vliv na jejich harmonizaci. Vzhledem ke své povaze mohou mít v některých případech i povahu nutně použitelných norem. Jedná se zejména o:

- směrnici 2000/31/ES, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu ("směrnice o elektronickém obchodu");
- směrnici 1993/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách;
- směrnici 1997/7/ES, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku;

---

³⁵ Návrhy nařízení Řím I a Řím II, viz výše v části IV., dílu B.

- směrnici 1998/6/ES, o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli;
- směrnici 82/102/EHS, o spotřebitelském úvěru;
- směrnici 1999/93/ES, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy;
- směrnici 1991/250 o právní ochraně počítačových programů.

C. Vídeňská úmluva - specifika pro internetové vztahy

Vídeňská úmluva je výsledkem úsilí o unifikaci úpravy kupní smlouvy s mezinárodním prvkem. Úmluva byla přijata na konferenci konané ve Vídni roce 1980 a doposud k ní přistoupilo 67 smluvních stran, včetně České republiky.³⁶ Vídeňská úmluva upravuje zejména otázky uzavírání kupní smlouvy s mezinárodním prvkem a otázky práv a povinností kupujícího a prodávajícího.

C.1 Působnost

Vídeňská úmluva se vztahuje na smlouvy o koupi zboží uzavírané mezi podnikateli, kteří mají místa podnikání v různých státech. Podmínkou aplikace úmluvy přitom podle Čl. 1 je, aby (i) obě strany kupní smlouvy měly místa podnikání ve smluvních státech Vídeňské úmluvy; nebo (ii) právního řádu některého smluvního státu Vídeňské úmluvy se mělo použít na základě kolizních norem mezinárodního práva soukromého. Česká republika je však jedním ze států, které učinily výhradu k Čl. 1 odstavci 1 písmenu b) úmluvy, a proto se na Českou republiku postup podle bodu (ii) nevztahuje.

V případech, kdy strana má více míst podnikání, je rozhodující místo podnikání, které má nejužší vztah ke smlouvě a jejímu plnění, s přihlédnutím k okolnostem stranám známým nebo stranami zamýšlenými kdykoli před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření. V případech, kdy

³⁶ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html, 25. září 2006.

strana nemá místo podnikání, je rozhodujícím její bydliště (sídlo). K tomu je vhodné zmínit, že za místo podnikání nelze považovat pouhé umístění dat webové stránky na serveru v určitém státě nebo označení webové stránky národní doménou určitého státu.³⁷

Vídeňská úmluva se nebude aplikovat, jestliže skutečnost, že strany mají místa podnikání v různých státech, nevyplývá buď ze smlouvy nebo z jednání mezi stranami nebo z informací poskytnutých stranami kdykoli do okamžiku uzavření smlouvy.

Působnost Vídeňské úmluvy se obecně nevztahuje na kupní smlouvy, kde alespoň jednou ze stran je spotřebitel. Čl. 2 vylučuje použití úmluvy na koupi zboží kupovaného pro osobní potřebu, potřebu rodiny nebo domácnosti, ledaže prodávající před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření nevěděl a ani neměl vědět, že zboží je kupováno k takovému účelu. Vyloučeny jsou zde i další typy koupě zboží, jako např. koupě na dražbách. Vyloučeny jsou i určité typy předmětů koupě, jako např. cenných papírů nebo elektrické energie.

Smluvní strany mohou též použití Vídeňské úmluvy samy **vyloučit**. S výjimkou článku 12 mohou strany ve své kupní smlouvě nahradit jakákoli ustanovení Vídeňské úmluvy odlišným ujednáním, vzhledem k jejich dispozitivní povaze. K závaznosti obchodních zvyklostí a zavedené praxe je výklad podán výše.

C.2 Software jako zboží

Úmluva výslovně nestanoví podstatné náležitosti kupní smlouvy, stanoví však, že se musí jednat o koupi zboží. S ohledem na internetové smluvní vztahy je vhodné upozornit na otázku, zda lze data v elektronické podobě - software, tedy např. počítačové programy nebo hudební soubory ve formátu mp3 považovat za zboží podle Vídeňské úmluvy. Taková data mohou být

---

³⁷ Viz níže ke kolizní metodě úpravy v části IV., dílu D.

předmětem plnění internetové smlouvy. Právní kvalifikace plnění bude pak ovlivňovat možnost aplikace Vídeňské úmluvy.

Vídeňská úmluva výslovně stanoví, že se nevztahuje na koupi elektrické energie. Je však zřejmé, že se tím zde nemyslí software, tedy elektronická data nesoucí digitálně zakódovanou informaci, ale elektřina jako pouhý zdroj energie. Toto ustanovení tedy aplikaci Vídeňské úmluvy na software bránit nebude.

Zmíněná otázka úzce souvisí s otázkou, zda a jakým způsobem lze vůbec nabýt koupí práva k počítačovému programu. Na tuto otázku existují v české právní teorii protichůdné názory:

(i) Podle prvního názoru je počítačový program nehmotným statkem, autorským dílem, jehož režim se řídí v České republice autorským zákonem.³⁸ Práva k autorskému dílu lze získat výhradně na základě licenční smlouvy.

V případě prodeje software na nosiči dat pak na základě kupní smlouvy kupující získává práva pouze k hmotnému nosiči (např. CD), na kterém je software umístěn, jeho obalu a dokumentaci. Naopak k nabytí práv k samotnému software je nutné následně uzavřít licenční smlouvu. Mezi stranami tedy musí nutně dojít k uzavření dvou smluv – kupní a licenční³⁹.

V případě plnění „on-line“, tedy v případě přenesení software ze serveru osoby poskytující plnění na počítač „kupujícího“ prostřednictvím Internetu, pak chybí jakýkoli hmotný substrát (např. CD), který by mohl být předmětem kupní smlouvy. V tomto případě tedy mezi stranami dochází pouze k uzavření úplatné licenční smlouvy, jejímž předmětem je užití autorského díla – software.

---

³⁸ Zk. č. 121/2000 Sb.

³⁹ Aujezdský, J.: Právní aspekty prodeje krabicového software, ITprávo, 2003; <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=156548>, 25. září 2005.

(ii) Druhý názor vychází z toho, že k autorský zákon obsahuje v § 66 odstavci 1 pojem *oprávněný uživatel rozmnoženiny* počítačového programu. Při zohlednění související směrnice ES lze z toho vyvozovat, že zákon umožňuje nabytí práv k počítačovému programu (a) licenční smlouvou; nebo (b) oprávněným nabytím rozmnoženiny počítačového programu (např. na základě kupní smlouvy).⁴⁰

Tento výklad zákona je veden snahou o rozumné řešení stavu, kdy v praxi k většině případů nabytí rozmnoženin software v České republice došlo a dochází pouze na základě kupních smluv bez platného uzavření smluv licenčních.

(iii) Podle dalšího názoru pak rozmnoženina počítačového programu je pouze vyjádřením nehmotného statku v podmíněně (pomocí hardware) vnímatelné podobě. Je potom třeba rozlišovat rozmnoženinu, jejíž pomocí je nehmotný statek vyjádřen, a nehmotný statek sám o sobě⁴¹. Nic potom nebrání tomu, aby rozmnoženina software byla předmětem kupní smlouvy.

Z výše uvedeného vyplývá, že přijetí názoru ad (i) by vylučovalo aplikaci Vídeňské úmluvy na koupi software on-line. V případě koupě software na nosiči dat by umožňovalo aplikaci Vídeňské úmluvy na otázky koupě nosiče dat a dalších hmotných předmětů, avšak nikoli samotného software. Naopak přijetí názoru ad (ii) a (iii) by neomezovalo aplikaci Vídeňské úmluvy.

Tato otázka má závažné důsledky i v rámci hmotného práva jednotlivých zemí, protože implikuje aplikaci kogentních ustanovení o odpovědnosti za vady výrobku. Režim kupní smlouvy obsahuje podrobná kogentní ustanovení o odpovědnosti prodávajícího za vady, naopak režim licenční smlouvy nikoli. Ze smluvních podmínek řady výrobců software je zřejmé, že předpokládají aplikaci zákonných ustanovení o odpovědnosti za vady pouze na hmotné nosiče dat a nikoli na samotný software.

⁴⁰ Čermák, J.; Buryan, J. – diskuse k výše uvedenému článku J. Aujezdského; <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=156548>, 25. září 2005.

⁴¹ Tyll, T. – diskuse k výše uvedenému článku J. Aujezdského; <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=156548>, 25. září 2005.

Každý z výše uvedených názorů ad (i) - (iii) je do jisté míry obhajitelný. V rámci aplikace Vídeňské úmluvy převládá v praxi názor, že software lze považovat za zboží a že může být předmětem kupní smlouvy. Argumentace se přitom opírá o potřebu dobré víry v mezinárodním obchodě a o cíl Vídeňské úmluvy, spočívající v odstranění překážek mezinárodního obchodu. Přihlédnout lze i k judikatuře jednotlivých členských států. Software byl výslovně uznán za zboží podle Vídeňské úmluvy např. rozsudkem obchodního soudu kantonu Curych z roku 2000⁴² ⁴³. Nelze však vyloučit, že některý soud členské státy Vídeňské úmluvy nebude software považovat za zboží způsobilé být předmětem kupní smlouvy, a to zvláště pokud jde o software dodávaný on-line bez pevného nosiče dat.⁴⁴

Jinak vyloučena je aplikace Vídeňské úmluvy na smluvní vztahy, kdy bude vytvářen software na zakázku, pokud převažující část závazků strany, která dodává software, spočívá ve vykonání prací nebo poskytování služeb (Čl. 3 odstavec 2 Vídeňské úmluvy).

C.3 Forma a návrh internetové smlouvy

Vídeňská úmluva obsahuje ustanovení o procesu vzniku smlouvy a náležitostech jednotlivých právních úkonů ke kterým přitom dochází. Úmluva obecně nevyžaduje písemnou formu kupní smlouvy (Čl. 11). Neomezuje tak možnost uzavření smlouvy v elektronické podobě. Na druhou stranu výslovně nepřiznává elektronické podobě smlouvy formu písemné smlouvy, na rozdíl od telegramu a dálnopisu („*telex*“).⁴⁵

Návrh smlouvy musí **(i)** být dostatečně určitý, tzn. musí v něm být označeno zboží a přímo či nepřímo stanoveno množství, kupní cena nebo způsob jejich určení; a **(ii)** projevovat vůli navrhovatele aby byl v případě

⁴² <http://www.cisg-online.ch> .

⁴³ Brodec, J.: Internetový obchod s mezinárodními aspekty, rigorózní práce, Právnická fakulta UK, Praha, 2003, str. 66 – 69.

⁴⁴ Pro další srovnání viz stanoviska v rozsudcích „*St Albans*“ (Velká Británie) a „*Advent*“ (USA); viz Chissick, M: Electronic commerce - Law and Practice, Sweet and Maxwell, London, 2002 , str. 70+71.

⁴⁵ K přijatelnosti elektronické formy v případě nutnosti písemné formy viz níže v části V., dílu B.

přijetí vázán. Pro internetové vztahy je relevantní Čl. 14 odstavec 2, který stanoví, že návrh, který není určen („*addressed*“) jedné nebo několika určitým („*specific*“) osobám, se pokládá pouze za výzvu k podávání nabídek, ledaže osoba činící návrh jasně uvede opak.

Vídeňská úmluva tím poskytuje odpověď na otázku, zda za návrh smlouvy lze považovat text umístěný na webové stránce. Webová stránka není obecně určena (adresována) jedné nebo několika určitým osobám, ale potenciálně neomezenému počtu osob, které nejsou předem určeny. Proto bude považována za pouhou výzvu k podávání nabídek. Pokud však na webové stránce bude jasně uvedeno, že text webové stránky má být považován přímo za návrh smlouvy, bude se jednat o návrh smlouvy.

Naopak pokud by byl přístup k textu na webové stránce omezen heslem, které by uživatel získal např. v procesu registrace, bylo by možné považovat takový text za návrh určený pouze několika určitým osobám. Proto by se jednalo o návrh i bez nutnosti výslovně tuto skutečnost na webové stránce uvádět.

Zaslání emailu má všechny předpoklady pro splnění náležitostí návrhu kupní smlouvy, pokud se tím navrhovatel nedopustí protiprávního jednání v podobě nevyžádaného šíření obchodních sdělení⁴⁶.

C.3 Ostatní ustanovení

Důležité je určení doby, kdy návrh a jeho přijetí **dojde** druhé smluvní straně a v návaznosti na to určení okamžiku vzniku smlouvy a okamžiku počátku běhu určitých lhůt. Zde lze odkázat analogicky na výklad podaný níže⁴⁷ k úpravě podle občanského a obchodního zákoníku.

Čl. 18 odstavec 3 umožňuje, aby souhlas s návrhem smlouvy byl učiněn bez vyznění navrhovatele **konkludentně**, např. odesláním zboží nebo

---

⁴⁶ Viz část V.

⁴⁷ Viz část V.

zaplacením kupní ceny. V tom případě je přijetí účinné okamžikem vykonání takového úkonu. Mlčení nebo nečinnost druhé strany však samy o sobě nejsou přijetím nabídky.

Pokud je plnění internetové kupní smlouvy poskytováno on-line, lze považovat přenos dat prostřednictvím Internetu za **dodání zboží** ve smyslu Čl. 30. Naopak však takový postup není možné považovat za předání zboží dopravci ve smyslu Čl. 31 a násl. Zde uvedené požadavky na předání zboží dopravci se tedy na internetové smlouvy nebudou vztahovat a podmínky dodání zboží se v souladu s Čl. 30 budou řídit smluvními ustanoveními uzavřené kupní smlouvy.⁴⁸

Ustanovení Vídeňské úmluvy upravující utváření smluvního konsensu vykazují podobnost s příslušnými ustanoveními českého vnitrostátního práva⁴⁹. Zatímco ale dotčená ustanovení občanského a obchodního zákoníku jsou kogentní povahy, mají ustanovení Vídeňské úmluvy **dispozitivní povahu** a mohou být nahrazena dohodou stran a případně i zavedenou praxí a uznávanými zvyklostmi.

D. Količní úprava pro smlouvy - specifika pro internetové vztahy

D.1 Úprava podle ZMPS

D.1.1 Volba práva. Zákon vychází ze zásady smluvní volnosti účastníků smluvních vztahů s mezinárodním prvkem a jako primární kritérium pro určení rozhodného práva tak stanoví ve svém § 9 volbu práva. Ujednání účastníků o volbě práva se považuje za samostatné ujednání a jeho platnost a formální náležitosti jsou tak v tomto ohledu nezávislé na smlouvě samotné. Účastníci mohou učinit volbu práva výslovně nebo konkludentně, tedy i mlčky, není-li vzhledem k okolnostem o projevené vůli pochybnosti. Pokud dojde k volbě práva účastníky, použijí se přímo hmotněprávní normy

⁴⁸ Brodec, J.: Internetový obchod s mezinárodními aspekty, rigorózní práce, Právnická fakulta UK, 2003; str. 68.

⁴⁹ Viz část V.

zvoleného právního řádu, nepřihlíží se již tedy ke kolizním normám zvoleného právního řádu, s výjimkou případů, kdy účastníci projeví vůli k použití těchto kolizních norem.

Předpokladem platné volby práva je, že je zvolen pozitivní právní řád jako celek, platný a reálně uplatňovaný na určitém území. Není nutné, aby zvolený právní řád měl se smluvním vztahem jakoukoli reálnou souvislost. Naproti tomu není možné zvolit jako rozhodné právo zásady práva a právní zvyklosti, ani tzv. „*lex mercatoria*“. Takové normy mohou být platné jedině na základě a v mezích povolených rozhodným právem, nikoli jako samostatný právní řád pouze na základě vůle účastníků⁵⁰.

Pokud jde o formální náležitosti a platnost ujednání o volbě práva, posoudí se podle *lex fori*, tedy v případě rozhodování sporu před orgány České republiky podle českého práva. V tom případě je možné učinit takové ujednání i elektronickou formou prostřednictvím Internetu, pokud bude ujednání splňovat obecné náležitosti právního úkonu podle českého práva⁵¹.

V případě volby práva lze narazit na problematické aspekty:

(i) Jedním z nich je otázka, zda volba je skutečně projevem vůle obou smluvních stran. Sporné mohou být zejména případy, kdy ujednání o volbě práva je obsaženo v dokumentu, na který návrh smlouvy odkazuje, který má povahu **všeobecných obchodních podmínek** a který je umístěn na odlišné webové stránce než text samotné smlouvy⁵². Je třeba zkoumat, zda jsou ustanovení takového dokumentu závaznou součástí smlouvy a zda tak druhá strana skutečně projevila s volbou práva souhlas. Jedině tehdy bude volba práva obsažená ve všeobecných obchodních podmínkách platná.

Z pohledu českého práva, jako *lex fori*, je v tomto případě relevantní, zda obchodní podmínky, které nejsou stranám známé, jsou k návrhu smlouvy „přiloženy“ ve smyslu § 273 ObchZ. Takovým přiložením zřejmě není

⁵⁰ Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str. 131.

⁵¹ Viz níže v části V.

⁵² Brodec, J: Internetový obchod s mezinárodními aspekty, rigorózní práce, Právnická fakulta UK, Praha, 2003, str. 47.

situace, kdy je dokument pouze umístěn na podstránkách webové stránky obsahující návrh samotné smlouvy, případně umístěn na jiných webových stránkách, a druhá smluvní strana má možnost si dokument vyhledat. Kritériem by zde měla být iniciativa a aktivita, kterou musí druhá smluvní strana vynaložit, aby se s dokumentem seznámila. Vyhledání a seznámení se s takto umístěným dokumentem vyžaduje od druhé smluvní strany větší iniciativu a aktivitu, než seznámení s dokumentem v podobě listu papíru, který je přiložen ke klasické smlouvě.

Naopak situaci kdy na dokument označený v návrhu smlouvy a mající povahu obchodních podmínek odkazuje hyperlinkový odkaz umístěný pod textem samotného návrhu smlouvy, lze zřejmě považovat za přiložení k návrhu smlouvy. Je tomu tak proto, že není nutné aktivní vyhledání textu a seznámení se s textem je otázkou jednoho kliknutí myši na daný hyperlinkový odkaz, což není úkon vyžadující od druhé smluvní strany větší iniciativu a aktivitu, než seznámení s dokumentem v podobě listu papíru, který je přiložen ke klasické smlouvě.

K obdobnému kladnému závěru lze dospět v případě všeobecných obchodních podmínek obsažených v dokumentu, připojenému ve formě přílohy k emailu, kdy email obsahuje též návrh samotné smlouvy. Zde by se však mělo také zohlednit, zda dokument je přiložen ve softwarovém formátu, který druhá smluvní strana může bez dalších úkonů na svém počítači otevřít a přečíst. Pokud tomu tak není, vyžadovalo by seznámení se s dokumentem opět zvýšenou aktivitu a iniciativu druhé smluvní strany.

Je vhodné připomenout, že ve všech výše uvedených případech se dokument obsahující všeobecné smluvní podmínky může stát součástí smlouvy pouze na základě výslovného odkazu v samotné smlouvě. Čl.10 směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu též pro smlouvy spadající do její působnosti stanoví, že smluvní ustanovení i obecné obchodní podmínky

musí být příjemci návrhu poskytnuty v takové formě, aby je mohl uchovávat a reprodukovat.⁵³

(ii) Dalším problematickým aspektem je otázka, zda není pochybností o tom, že strany skutečně svým **konkludentním jednáním** projeví vůli zvolit určitý právní řád. Jde zejména o případy, kdy se strany v textu smlouvy odvolají na ustanovení určitého právního řádu nebo institut typický pro určitý právní řád. Taková ustanovení mohou být v určitých případech považována za volbu práva. Řešením této otázky je komplexní výklad projevu vůle stran s ohledem na všechny okolnosti konkrétního případu⁵⁴.

Jazyk, ve kterém byla sepsána smlouva, naproti tomu nelze považovat za projev vůle k volbě práva, o kterém není pochybností. Řada jazyků se používá na území přesahujícím působnost právních řádů, naopak v rámci působnosti některých právních řádů se používá více jazyků. Navíc Smluvní strany budou volit jazyk smlouvy zejména na základě toho, do jaké míry ho obě ovládají a nemusí tím projevovat vůli podřídit svůj smluvní vztah určitému právnímu řádu. V dnešní době to platí zejména o použití anglického jazyka. Obdobně vůle stran použít k platbě určité měny, zejména univerzálně používaných měn jako jsou americký dolar nebo euro nelze automaticky považovat za vůli zvolit určitý právní řád, a to také vzhledem k tomu, že volba měny může sledovat primárně ekonomické a praktické důvody.

D.1.2 Hraniční určovatele pro jednotlivé smlouvy. Pokud nedojde k platné volbě práva, určí se rozhodné právo smluvního vztahu na základě hraničních určovatelů uvedených v § 10 ZMPS. Zákon uvádí jako obecnou zásadu, že rozhodným má být právní řád, jehož použití odpovídá *rozumnému uspořádání daného vztahu*. V § 10 odstavci 2 ZMPS je tato obecná zásada specifikována. Zákon zde uvádí hraniční určovatele pro jednotlivé smluvní typy, které *zpravidla* povedou k určení právního řádu v souladu s rozumným uspořádáním daného vztahu. Obecný požadavek rozumného uspořádání

⁵³ Shodně i § 53a odstavec 3 OZ.

⁵⁴ Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str.132.

daného vztahu pak slouží jako korektiv k níže uvedeným hraničním určovatelům.

Zákon stanoví tyto hraniční určovatele pro **jednotlivé smluvní typy**:

- (i) sídlo (bydliště) prodávajícího nebo zhotovitele v době uzavření smlouvy pro kupní smlouvy a smlouvy o dílo;
- (ii) místo, kde je nemovitost pro smlouvy o nemovitostech;
- (iii) místo, kde má dopravce nebo zasilatel sídlo nebo bydliště v době uzavření smlouvy u smluv o dopravě;
- (iv) sídla (bydliště) pojistitele v době uzavření smlouvy u smluv pojistných;
- (v) sídlo (bydliště) toho, kdo provádí příkaz v době uzavření smlouvy u smluv příkazních a jim podobných;
- (vi) místo, kde má v době uzavření smlouvy sídlo (bydliště) osoba, pro kterou zástupce nebo zprostředkovatel vykonává činnost u smluv o obchodním zastoupení a smluv zprostředkovatelských;
- (vii) právní řád, jehož použití nejlépe odpovídá uspořádání vztahů jako celku u vícestranných výměnných obchodů.

Pro **ostatní smluvní typy** zákon stanoví hraniční určovatele v následujícím pořadí:

- (viii) sídlo (bydliště) obou stran, pokud ho mají v témže státě;
- (ix) místo, kde byla smlouva uzavřena, pokud byla uzavřena mezi přítomnými;
- (x) místo sídla (bydliště) příjemce návrhu na uzavření smlouvy, pokud byla uzavřena mezi nepřítomnými.

Z uvedeného výčtu je zřejmé, že hraniční určovatele uvedené v bodech (i) - (vi) a v bodě (viii) nevykazují u internetových smluvních vztahů zvláštní specifika oproti ostatním smluvním vztahům. Faktorem, který tu může být použitím Internetu ovlivněn je však okamžik uzavření smlouvy. Ustanovení uvedené v bodu (vii) neobsahuje zvláštní kolizní kritérium, řeší pouze situaci, kdy je současně uzavřena více než jedna smlouva⁵⁵. Použití

⁵⁵ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006; str. 316.

hraničního určovatele uvedeného v bodu (ix) nepřichází u internetových smluvních vztahů v úvahu, protože smlouva uzavřená prostřednictvím Internetu bude vždy smlouvou uzavřenou mezi nepřítomnými osobami.

Skutečnostmi obsaženými v hraničních určovateli v ZMPS, které by mohly být u internetových smluvních vztahů oproti jiným smluvním vztahům specifické, jsou tak: **(i)** otázka (kolizně) rozumného uspořádání daného vztahu, **(ii)** určení osoby příjemce návrhu na uzavření smlouvy mezi nepřítomnými a **(iii)** určení okamžiku uzavření smlouvy. Otázky týkající se bodů (ii) a (iii) spadají do problematiky utváření konsenzu v rámci procesu uzavírání smlouvy prostřednictvím Internetu a jsou podrobněji rozebrány níže⁵⁶.

Z formulace ustanovení ZMPS je zřejmé, že pokud by použití právního řádu určeného na základě hraničních určovatelů pro jednotlivé smluvní typy neodpovídalo **rozumnému uspořádání daného vztahu**, tento právní řád se nepoužije a bude se hledat právní řád vhodnější. Tímto vhodnějším právním řádem bude zpravidla právní řád, který má k dané otázce nejvýznamnější vztah. Zákon zde má na mysli rozumné uspořádání z hlediska kolizního, nikoli hmotněprávního.⁵⁷

U hraničních určovatelů uvedených v § 10 odstavci 2 ZMPS by měla být aplikace korektivu rozumného uspořádání daného vztahu méně častá, než v případě hraničních určovatelů §10 odstavci 3. Odstavec 2 totiž vymezuje hraniční určovatele specificky pro jednotlivé smluvní typy, zatímco odstavec 3 pokrývá širokou škálu všech zbývajících smluvních typů.⁵⁸

Na základě výše uvedeného je vhodné zabývat se otázkou, které skutečnosti jsou rozhodující pro určení nejvýznamnějšího vztahu k určitému internetovému smluvnímu vztahu. V úvahu přichází místo umístění serveru využitého ke komunikaci nebo místo umístění serveru, na kterém se

⁵⁶ Viz část V. této diplomové práce.

⁵⁷ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006; str.306

⁵⁸ Tamtéž, str. 307.

nacházejí data webové stránky využité k uzavření smluvního vztahu nebo data, která jsou sama předmětem smluvního vztahu (např. data počítačového programu při distribuci software prostřednictvím Internetu). Dalším relevantní skutečností by teoreticky mohlo být místo, přes které se sítí přenášejí data.

Podle autora však ani jedna z uvedených skutečností pro určení nejvýznamnějšího vztahu a tím i určení rozumného kolizního uspořádání není rozhodující. Zejména z toho důvodu, že umístění serveru ani místo přenosu dat nejsou relevantní pro způsob, jakým účastníci smluvního vztahu jednají a jak se jejich jednání vůči druhé straně projevuje. Při jednání prostřednictvím Internetu si účastníci zpravidla vůbec nebudou uvědomovat, kde se fyzicky nachází server, který při jednání pomocí Internetu využívají. Uživatel bude např. vnímat na svém monitoru obsah určité webové stránky shodně nehledě na to, přenáší-li se k němu data ze serveru umístěného v Německu nebo v USA. Význam místa, kudy jsou přenášena data přichází v úvahu tím méně, že jednotlivé části dat mohou být přenášeny různou cestou.⁵⁹

K analogickému závěru dochází i Chissick⁶⁰, když nepovažuje umístění serveru za relevantní pro určení *místa podnikání* (respektive místa umístění provozovny⁶¹) ve smyslu Římské úmluvy o právu rozhodném. Umístění serveru není totiž relevantní pro praktický výkon podnikání. Navíc v případě vlivu umístění serveru na rozhodné právo by umístění serverů do zahraničí mohlo být zneužíváno podnikateli k dosažení aplikace pro ně výhodného právního řádu („*law shopping*“), což není žádoucí.

Tento názor lze podpořit i ustanovením směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu. Ta se sice výslovně nevztahuje na úpravu kolizních norem, nicméně je možné z ní vyvozovat určité obecné principy práva ES k řešení určitých otázek souvisejících s Internetem. Odstavec 19 úvodních

⁵⁹ Viz výše v části II., dílu C k metodě „packet switching“.

⁶⁰ Chissick, M: *Electronic commerce - Law and Practice*, Sweet and Maxwell, London, 2002, str. 132 + 129

⁶¹ V autentickém anglickém znění úmluvy je použit výraz „place of business“, v české verzi „místo provozovny“.

ustanovení směrnice stanoví, že místem usazení společnosti poskytující služby prostřednictvím webových stránek na Internetu není místo, kde se nachází technické zařízení (tedy server), jehož prostřednictvím společnost provozuje internetové stránky, ani místo, kde jsou internetové stránky přístupné, ale místo, kde společnost vykonává svou hospodářskou činnost⁶².

Umístění serveru by mohlo být relevantní v případě, že právo by za rozhodující skutečnost pro určení rozhodného práva považovalo *místo umístění věci*, kdy takovou věcí by byla data umístěná na serveru. V rámci kolizních norem platných pro Českou republiku takový případ u smluvních vztahů ale zřejmě nepřichází v úvahu. Na základě výše uvedeného lze shrnout, že umístění serveru a dat by pro určení rozhodného práva pro smlouvy bylo rozhodující pouze v případě, že by platné právo přímo zakotvilo tyto skutečnosti do hraničních určovatelných kolizních norem nebo by to bylo rozumné z hlediska uspořádání daného vztahu. V současné době však platné právo takové hraniční určovatele neobsahuje a umístění serveru a dat tak není pro kolizní metodu pro smlouvy rozhodující skutečností, a to ani v rámci institutu rozumného uspořádání daného vztahu ve smyslu § 10 odstavce 1 ZMPS.

D.1.3 Spotřebitelské smlouvy. ZMPS neobsahuje, narozdíl od Římské úmluvy pro právo rozhodné i návrhu nařízení Řím I, zvláštní ustanovení pro spotřebitelské smlouvy. Typickými případy internetových spotřebitelských smluv budou kupní smlouva a smlouva o dílo. Vzhledem k výše uvedeným hraničním určovatelným bude v těchto případech pro vztahy českých spotřebitelů rozhodující právo dodavatele, tedy zahraniční právo. Určité normy českého práva zajišťující ochranu spotřebitele lze však považovat za imperativní, nutně použitelné normy. V případě spotřebitelských smluv s mezinárodním prvkem tak bude docházet k smíšené aplikaci zahraničního právního řádu a imperativních spotřebitelských norem českého práva.

---

⁶² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:178:0001:01:CS:HTML>, 13. září 2006.

Je otázkou, zda takové řešení odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu. Předně zjišťování informací o obsahu cizího právního řádu je pro spotřebitele, který zpravidla nakupuje v zahraničí pouze výjimečně, náročnější a nákladnější než pro profesionálního obchodníka věnujícího se přeshraničnímu obchodu. Obchodník může rozložit náklady spjaté do prostudování cizích předpisů do mnoha operací. Navíc zahraniční podnikatel stejně bude nucen při koncipování smlouvy zjišťovat informace o českých imperativních spotřebitelských normách, které se budou aplikovat bez ohledu na rozhodné právo. Situace zahraničního podnikatele tak není v tomto ohledu jednodušší, než kdyby se použilo práva spotřebitele jako celku⁶³.

Proto lze u spotřebitelských smluv uvažovat o určení práva bydliště spotřebitele, jako rozhodného práva, na základě hraničního určovatele obsaženého v § 10 odstavci 1 ZMPS, tedy rozumného uspořádání daného vztahu. Argumentem zde může být komparativně i speciální úprava kolizních norem pro spotřebitelské smlouvy v Římské úmluvě o právu rozhodném a v návrhu nařízení Řím I. Zohlednit by se přitom měl i princip zaměření dodavatele na určitou zemi⁶⁴.

D.2 Úprava podle Římské úmluvy o právu rozhodném

D.2.1 Oblast působnosti. Římská úmluva o právu rozhodném se podle svého Čl. 1 vztahuje na závazky ze smluv, které mají vztah k právu různých zemí. Úmluva tedy obsahuje odlišnou definici než ZMPS, který vychází z koncepce vztahu s mezinárodním prvkem. Ohledně existence vztahu k zahraničí, respektive zahraničnímu právu, u internetových závazků lze však odkázat analogicky na analýzu uvedenou výše⁶⁵.

Úmluva se nepoužije na smlouvy a otázky taxativně vymezené v odstavcích 2 - 4 Čl.1. Úmluva se tak, mimo jiné, s výjimkou dílčího

⁶³ Viz analogicky posouzení k článku 5 v návrhu Řím I (str. 6 návrhu Řím I).

⁶⁴ Viz níže v části IV., dílu D, oddílu D.2 k nařízení Řím I.

⁶⁵ Viz část IV., díl A.

ustanovení v Čl. 11, nepoužije pro kolizní posouzení otázek týkajících se osobního stavu a způsobilosti k právním úkonům.

Úmluva se bude aplikovat i v případě, kdy se jedná o právo státu, který není smluvním státem (Čl. 2). Z hlediska práva smluvního státu tedy aplikaci úmluvy nebrání, budou-li účastníci závazkového vztahu pocházet ze států, které nejsou smluvními státy nebo určí-li se rozhodným právem právo státu, který není smluvním státem Římské úmluvy o právu rozhodném.

D.2.2 Volba práva. Obdobně jako ZMPS stanoví úmluva jako primární kritérium pro určení rozhodného práva jeho volbu účastníky, a to opět volbu výslovnou nebo konkludentní. Z gramatické formulace Čl. 3 vyplývá, že úmluva klade oproti ZMPS méně přísné nároky na konkludentní volbu práva. Zatímco ZMPS požaduje volbu, o které *nejsou pochybnosti*, úmluva požaduje volbu, která *s dostatečnou jistotou vyplývá* z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Pro internetové smluvní vztahy z toho nicméně jinak nevyplývají závěry odlišné od závěrů uvedených výše pro konkludentní volbu práva podle ZMPS.

Úmluva stanoví, že strany mohou právo zvolit pro celou smlouvu nebo pouze pro část smlouvy. Strany mohou též dodatečně dohodnout, že smlouva se bude řídit jiným právem, než kterým se dosud řídila.

Specificky pro spotřebitelské smlouvy úmluva v Čl. 5 stanoví, že spotřebitel nesmí být v důsledku volby práva zbaven ochrany, kterou mu poskytují imperativní ustanovení práva země, v níž má obvyklé bydliště. Předpokladem aplikace tohoto ustanovení je splnění jedné z podmínek uvedených v Čl. 5.⁶⁶

D.2.3 Hraniční určovatele pro jednotlivé smlouvy. Pokud strany neučiní pro určitý vztah nebo jeho dílčí otázky platnou volbu práva, určí se rozhodné právo podle hraničních určovatelů obsažených v Čl. 4 a násl. Jako

---

⁶⁶ Viz níže ad D.2.4.

základní pravidlo úmluva stanoví, že smlouva se řídí *právním řádem, se kterým smlouva nejúžeji souvisí*. Na základě stejného principu lze výjimečně určit pro část smlouvy, kterou lze od zbytku smlouvy oddělit rozhodné právo samostatně.

Úmluva následně stanoví domněnky, které určují právní řád, se kterým smlouva nejúžeji souvisí. Jde o:

- (i) zemi bydliště fyzické osoby nebo ústředí právnické osoby, která je povinna plnit předmět smlouvy;
- (ii) zemi hlavní provozovny strany, která vykonává povolání nebo živnostenskou činnost, byla-li smlouva uzavřena v souvislosti s touto činností;
- (iii) zemi jiné než hlavní provozovny, v níž se má plnit;
- (iv) zemi, kde se nachází nemovitost;
- (v) zemi hlavní provozovny přepravce nebo odesílatele zboží u smluv o přepravě zboží.

Vyplývá-li z okolností jako celku, že smlouva nejúžeji souvisí s jinou zemí, žádné z výše uvedených domněnek se nepoužije (Čl. 4 odstavec 5). Pokud není možné určit předmět plnění, nepoužijí se domněnky uvedené v bodech (i) - (iii).

Ohledně aplikace hraničního určovatele nejužší souvislosti smlouvy s určitou zemí na internetové právní vztahy lze odkázat na výklad podaný výše k nejvýznamnějšímu vztahu (v rámci rozumného uspořádání daného poměru) podle § 10 odstavce 1 ZMPS. Z toho plyne, že umístění serveru a dat samo o sobě není rozhodující pro určení nejužší souvislosti. U internetového smluvního vztahu budou pro určení nejužší souvislosti významnější než umístění serveru skutečnosti, které souvisí s místem, kde je činěn právně relevantní úkon směřující ke vzniku nebo k plnění smlouvy (např. místem, kde jsou smluvní stranou zadána data do počítače) nebo místem kde se takový úkon projevuje vůči svým adresátům (např. místem, kde si adresát přečetl email). Tyto skutečnosti pak budou mít pro určení

nejužšího vztahu vliv pouze za stejných podmínek, jako u jiných, než internetových vztahů.

Umístění serveru a dat nelze také považovat za místo umístění hlavní provozovny ani provozovny, kde se má plnit.⁶⁷ S ohledem na ostatní hraniční určovatele obsažené v Čl. 4 Římské úmluvy o právu rozhodném lze shrnout, že použití Internetu jako prostředku komunikace nebude mít samo o sobě specifický vliv na posouzení nejužšího vztahu smlouvy k určité zemi ani na posouzení domněnek uvedených výše bodech (i) - (v).

D.2.4 Spotřebitelské smlouvy. Úmluva ve svém Čl. 5 obsahuje zvláštní úpravu pro spotřebitelské smlouvy. Ty jsou zde definovány jako smlouvy, jejichž předmětem je dodání zboží nebo poskytnutí služeb určité osobě (spotřebiteli) za účelem, který nelze považovat za výkon povolání nebo provozování živnostenské činnosti spotřebitele a smlouvy na poskytnutí úvěru na takové obchody. Pro tyto smlouvy úmluva stanoví zvláštní hraniční určovatel, kterým je místo obvyklého bydliště spotřebitele. Tento hraniční určovatel má přednost před hraničními určovateli uvedenými výše ve výkladu k Čl. 4.

Podmínkou aplikace uvedeného zvláštního hraničního určovatele pro spotřebitelské smlouvy je však splnění jedné z následujících podmínek: (i) uzavření smlouvy předcházela v zemi obvyklého bydliště spotřebitele nabídka určená přímo spotřebiteli nebo reklama a spotřebitel v této zemi uskutečnil všechny nezbytné úkony směřující k uzavření smlouvy; nebo (ii) dodavatel nebo jeho zmocněnec obdrželi objednávku od spotřebitele v této zemi; nebo (iii) u smlouvy o koupi zboží spotřebitel cestoval ze země svého obvyklého bydliště do jiné země, kde učinil objednávku, a prodávající organizoval tuto cestu se záměrem podnítit spotřebitele ke koupi.

V souladu s výše uvedenou argumentací lze uvést, podmínka, aby spotřebitel uskutečnil z jeho strany všechny nezbytné úkony směřující

⁶⁷ Viz směrnice 2000/31/ES a výše zmíněný názor v Chissick, M: Electronic commerce - Law and Practice, Sweet and Maxwell, London, 2002, str. 132.

k uzavření smlouvy je splněna, pokud spotřebitel činí takové úkony u počítače umístěného v zemi jeho obvyklého bydliště. Není rozhodující, že data se přitom přenášejí na server umístěný (nebo ze serveru umístěného) v zahraničí.

Podmínka nabídky určené přímo spotřebiteli bude splněna při zaslání emailu na adresu spotřebitele, naopak nikoli pouhou možností přístupu na webovou stránku ze země spotřebitele, protože webová stránka není určena výslovně jedinému uživateli. Naproti tomu umístění reklamy na webovou stránku lze považovat za reklamu potenciálně působící ve všech zemích, ze kterých je na takovou stránku přístup, a proto by, při extenzivním výkladu textu úmluvy, umístění reklamy na webovou stránku mohlo naplňovat podmínku uvedenou v bodu (i).

Pokud se týče bodu (ii), je potřeba u internetových vztahů definovat místo, kde je doručen email, respektive kde je doručen úkon, kterým spotřebitel dodává údaje do formuláře umístěného na webové stránce. Platné právo tento problém výslovně neřeší a je proto vhodné zohlednit i Čl. 15 Vzorového zákona UNCITRAL o elektronickém obchodu a Čl. 10 návrhu Úmluvy OSN o elektronické komunikaci. Uvedené články upravují místo a čas odeslání a přijetí elektronické datové zprávy, respektive elektronické komunikace. Pro *čas* přijetí je zde obecně rozhodující okamžik, kdy adresát má možnost se s návrhem seznámit, tedy kdy se návrh dostane do sféry počítačového informačního systému, ke kterému má adresát přístup.⁶⁸ Pro *místo* přijetí však uvedené články stanoví odlišný princip, když stanoví, že za místo přijetí se považuje místo podnikání adresáta („*place of business*“) nebo místo obvyklého bydliště adresáta, který není podnikatelem.

Místo umístění technického zařízení, např. emailového serveru, nebo typ geografické domény webové stránky opět není pro určení místa doručení podstatné. Problematické je zohlednění místa, kde si adresát návrh přečte. V případě automatizovaného systému na webové stránce k přečtení

---

⁶⁸ Obdobně i v Čl. 11 odstavci 1 směrnice ES/31/2000; podrobněji též níže v části V.

adresátem vůbec nemusí dojít. V jiném případě se nezdá rozumné zohledňovat např. to, že podnikatel v průběhu procesu utváření smlouvy krátkodobě vycestuje do zahraničí a relevantní email s návrhem si přečte v jiné zemi, než v zemi svého místa podnikání.

Podle názoru autora uvedené určení místa doručení pomocí domněnky doručení v místě podnikání nebo bydliště *de lege ferenda* nejlépe odpovídá rozumné úpravě problému, přičemž je otázkou, do jaké míry přitom zohlednit i místo, kde si adresát, zvláště pokud se jedná o spotřebitele, návrh skutečně přečetl. Vzhledem k tomu, že uvedená domněnka doručení v místě bydliště nebo podnikání zatím není zakotvena v platném právu, vyžadovala by však její aplikace značně extenzivní interpretaci textu Čl. 5 Římské úmluvy o právu rozhodném.

Čl. 5 Římské úmluvy je některými autory kritizován, protože neposkytuje ochranu spotřebitelům, kteří projeví při uzavírání smlouvy vlastní aktivitu a nereagují pouze na nabídku či reklamu dodavatele.⁶⁹ To pak vede, podobně jako u režimu ZMPS, ke smíšené aplikaci práva země dodavatele a imperativních ustanovení práva země spotřebitele. I proto návrh nařízení Řím I vychází u spotřebitelských smluv z odlišného principu „zaměření“ dodavatele na zemi spotřebitele.

D.3 Úprava podle návrhu nařízení Řím I

D.3.1 Úvod. Návrh nařízení Řím I je součástí iniciativy, která má za cíl vytvořit komplexní komunitární právní úpravu výběru rozhodného práva a jurisdikce soudů pro oblast soukromého práva v prostoru členských států ES. Tuto úpravu má tvořit nařízení Řím I společně s nařízením Brusel I a (budoucím) nařízením Řím II. Cílem návrhu nařízení Řím I není vytvořit novou koncepci kolizních právních norem, ale přeměnit Římskou úmluvu o

---

⁶⁹ Kronke, H.: *Applicable Law in Torts and Contracts in Cyberspace*; in: Which court decides? Which Law Applies?, Kluwer Law International, The Hague, 1998, str. 83.

právu rozhodném na nařízení ES a přitom upřesnit a modernizovat některá její ustanovení.⁷⁰

Opatření v oblasti soudní spolupráce, zahrnující mimo jiné podporu slučitelnosti kolizních norem platných v členských státech a předpisů pro řešení kompetenčních sporů, byla zařazena do kompetence ES Amsterodamskou smlouvou. Pro uvedené kolizní předpisy dalo ES přednost formě nařízení před formou směrnic, protože stanovení jednotných pravidel pro rozhodné právo vyžaduje podrobná a přesná ustanovení, která nebudou v jednotlivých členských státech vykazovat odlišnosti.

Návrh nařízení Řím I, na rozdíl od ZMPS a Římské úmluvy o právu rozhodném, byl již koncipován s větším ohledem na vývoj technologií uvádění na trh na dálku, tedy především Internetu, což se projevilo zejména v odlišné kolizní úpravě spotřebitelských a pracovních smluv.

D.3.2 Oblast působnosti. Nařízení se má podle Čl. 1 vztahovat na smluvní závazkové vztahy v situacích kolize práva týkající se občanskoprávních i obchodních věcí, s výjimkou vztahů vyjmutých v Čl. 1 odstavci 2 z působnosti. Nařízení má být součástí práva všech členských zemí ES s výjimkou Dánska; otázka účasti Velké Británie a Irska zatím není vyřešena. Právo určené na základě nařízení se má použít i v případě, že se nejedná o právo členského státu.

D.3.3 Volba práva. Svobodná volba práva smluvními stranami má i v návrhu nařízení Řím I prioritní pozici pro určení rozhodného práva. Volba zde však nemá přednost v případě spotřebitelských a individuálních pracovních smluv, které se bez ohledu na volbu práva mají řídit hraničními určovatelí Čl. 5 a Čl. 6 návrhu nařízení.

Oproti ZMPS a Římské Úmluvě o právu rozhodném obsahuje úprava volby práva několik odlišných aspektů:

---

⁷⁰ Bod 2. důvodové zprávy návrhu nařízení Řím I.

(i) V souvislosti s navázáním na nařízení Brusel I Čl. 3 návrhu nařízení Řím I stanoví domněnku, že pokud se strany dohodly na soudu určitého členského státu, který bude řešit spory týkající se smlouvy, strany rovněž zvolily právo tohoto členského státu. Česká doktrína přitom doposud v rámci ZMPS z volby soudu konkludentní volbu práva nevyvozovala⁷¹.

(ii) Čl.3 dále stanoví, že strany si mohou jako rozhodné právo zvolit zásady a normy hmotného závazkového práva, přičemž takové zásady a normy musí být uznávány na mezinárodní úrovni nebo⁷² na úrovni ES. Otázky týkající se oblastí, které jsou upraveny těmito zásadami nebo normami a které jimi nejsou výslovně vyřešeny, budou vyřešeny podle obecných zásad, z nichž vycházejí, nebo, pokud takové zásady neexistují, podle rozhodného práva určeného na základě postupu pro případ neexistence volby práva. Důvodová zpráva uvádí, že takovými zásadami a normami se zde myslí zejména zásady UNIDROIT nebo Zásady evropského smluvního práva („*Principles of European Contract Law*“). Naopak zakázána má být volba tzv. *lex mercatoria*, vzhledem k jeho nedostatečné přesnosti, stejně jako volba soukromých kodifikací, které by mezinárodní společenství v dostatečné míře neuznávalo.

Přes uvedenou specifikaci v důvodové zprávě formulace Čl. 3 poskytuje široký prostor pro interpretaci a uvážení otázky, které zásady a normy jsou dostatečně uznávány a které nikoli. Vcelku se jedná o významný průlom do koncepce zvolitelného práva zastávané doposud českou doktrínou.⁷³ Specificky pro internetové smluvní vztahy by na základě Čl. 3 jako rozhodné právo mohly v úvahu přicházet Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu z roku 1996 nebo návrh Úmluvy OSN o elektronické komunikaci.

D.3.4 Hraniční určovatele pro jednotlivé smlouvy. Návrh oproti Římské úmluvě o právu rozhodném podrobněji specifikuje, která strana je stranou

⁷¹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno, 2006, str. 132.

⁷² V českém překladu zřejmě nesprávně použita spojka „i“.

⁷³ Viz výše v části IV., dílu D, oddílu D.1 k volbě práva podle ZMPS.

plnící předmět smlouvy, když v čl. 4 uvádí hraniční určovatele pro jednotlivé smluvní typy. V zásadě se jedná o bydliště nebo sídlo jedné ze stran smlouvy, a interpretace těchto hraničních určovatelů tak nebude pro internetové vztahy vykazovat specifika.

Narozdíl od Římské úmluvy o právu rozhodném návrh nařízení uvádí skutečnost nejužší souvislosti smlouvy s právem určité země pouze jako subsidiární hraniční určovatel, neumožňuje tedy, aby výslovně uvedené hraniční určovatele pro jednotlivé smluvní typy byly nahrazeny v případě, že smlouva nejužěji souvisí s právem jiné země. To je dokladem skutečnosti, že celkově bylo cílem návrhu dosaženo ve srovnání s úmluvou větší přesnosti a předvídatelnosti při určení rozhodného práva pro případ, že nedojde k volbě práva účastníky.⁷⁴

D.3.5 Spotřebitelské smlouvy. Pro spotřebitelské smlouvy návrh nařízení stanoví jako speciální hraniční určovatel místo obvyklého bydliště spotřebitele. Jak bylo již uvedeno výše, záměrem návrhu nařízení je rozšířit ve srovnání s Římskou úmluvou o právu rozhodném aplikaci ustanovení o kolizní úpravě spotřebitelských smluv a zajistit tak větší ochranu slabší strany smluvního vztahu. Z toho důvodu, namísto podmínek čl. 5 Římské úmluvy o právu rozhodném, podmiňuje návrh nařízení aplikaci speciálního hraničního určovatele u spotřebitelských smluv těmito skutečnostmi:

(i) smlouva byla uzavřena obchodníkem, který vykonává povolání nebo živnostenskou činnost v členském státě, v němž má spotřebitel obvyklé bydliště; nebo

(ii) obchodník jakýmkoli⁷⁵ prostředky zaměřuje tyto činnosti na tento členský stát nebo na více zemí, mezi nimiž je i tento členský stát, a smlouva

⁷⁴ Důvodová zpráva k čl. 4 návrhu nařízení Řím I.

⁷⁵ V českém překladu návrhu nařízení Řím I na portálu EurLex je výraz „by any means“ nesprávně přeložen jako „všemi prostředky“, což podstatně mění obsah ustanovení. Aplikace práva bydliště spotřebitele by pak byla vyloučena v případě, že obchodník zaměřuje do země spotřebitele část svých prostředků, avšak nikoli všechny prostředky, které používá ve svém domovském státě. To jistě nebylo záměrem normotvůrce.

viz:

spadá do rámce těchto činností. Tato podmínka však není splněna, pokud by obchodník neznal místo spotřebitelova obvyklého bydliště a tato neznalost nebyla způsobena jeho nedbalostí (např. pokud by spotřebitel lhal obchodníkovi o svém místě bydliště; jinak se od obchodníka očekává vlastní aktivita při zjišťování místa bydliště spotřebitele).

Ohledně bodu (i) je vhodné připomenout, že přístupnost webových stránek v zemi spotřebitele, umístění serveru obchodníka v zemi spotřebitele, ani používání webových stránek označených geografickou doménou země spotřebitele není výkonem povolání nebo živnostenské činnosti v zemi spotřebitele⁷⁶.

Pokud se týká bodu (ii), z odstavce 10 úvodních ustanovení návrhu nařízení Řím I vyplývá, že za **zaměření** profesní nebo živnostenské činnosti se považuje i to, že ze země spotřebitele jsou přístupné webové stránky obchodníka. Přitom jazyk nebo měna, které se používají na webových stránkách nejsou rozhodujícím faktorem. Pouhá skutečnost, že stránky jsou přístupné však nepostačuje k tomu, aby byl použit Čl. 5. Je zároveň třeba, aby tyto webové stránky vybízely k uzavírání smluv na dálku a aby skutečně byla nějaká smlouva jakýmkoli prostředky na dálku uzavřena. Webové stránky nemusí nezbytně být „interaktivními“ stránkami, protože např. cílem webových stránek vybízejících k zaslání objednávky faxem je také uzavření smluv na dálku. Naopak webové stránky, které poskytují spotřebitelům z celého světa informace o určitém výrobku a které jej poté s cílem uzavřít smlouvu odkazují na místního distributora nebo zprostředkovatele, nemají za cíl uzavření smlouvy na dálku.⁷⁷

Nabízí se otázka, zda v této situaci může obchodník výslovným prohlášením („*disclaimer*“) **vyloučit zaměření** svých webových stránek na určitou zemi, z které jsou spotřebitelům přístupné. Podle názoru autora

---

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&lng1=cs.en&lng2=cs.da.de.el.en.es.et.fi.fr.hu.it.lt.lv.mt.nl.pl.pt.sk.sl.sv.&val=418877:cs&page=1&hwords=%C5%99%C3%ADm%20i~>, 30.9.2006

⁷⁶ Viz výše v části IV., dílu D. oddílu D.2.

⁷⁷ Důvodová zpráva k Čl. 5 návrhu nařízení Řím I.

takové prohlášení nebude vylučovat zaměření na určitou zemi, protože webové stránky mohou i přes existenci prohlášení ovlivnit a podnítit rozhodnutí spotřebitele uzavřít s obchodníkem smlouvu na dálku. Obchodník by teoreticky mohl takto „vyloučit“ zaměření svých stránek na všechny zahraniční země a přesto jejich pomocí ovlivňovat jednání zahraničních spotřebitelů a uzavírat s nimi smlouvy. Výsledkem by bylo obcházení kolizního ustanovení Čl. 5.

Čl. 5 obsahuje na závěr výčet smluv, na které se nevztahuje: smlouvy o poskytování služeb, mají-li být služby spotřebiteli poskytnuty výlučně v zemi odlišné od země jeho obvyklého bydliště, určité přepravní smlouvy, a smlouvy, jejichž předmětem je právo k nemovitosti nebo k jejímu užívání, s výjimkou dočasného užívání.

E. kolizní úprava pro delikty - specifika pro internetové vztahy

Porušení závazků ze smluv se zpravidla řídí stejným právem, jako smlouva samotná, pokud z úmyslu účastníků nebo z povahy věcí nevyplývá něco jiného.⁷⁸ Naproti tomu porušení mimosmluvních závazků, tedy deliktů, se posoudí podle samostatného hraničního určovatele.

E.1 Odpovědná osoba

Před výkladem samotné kolizní úpravy je namístě zmínit, že v případě internetových deliktů přichází v úvahu odpovědnost více osob. Jednak je to uživatel Internetu, který vytváří a umísťuje data na server, webovou stránku nebo posílá email. Dále je to poskytovatel internetových služeb, který technicky zajišťuje přenos dat uživatelů, přístup k datům a dočasné či dlouhodobé ukládání dat uživatelů na servery.

---

⁷⁸ Viz § 11 ZMPS; Čl. 10 Římské úmluvy o právu rozhodném; Čl. 11 návrhu nařízení Řím I.

Problematiku **odpovědnosti poskytovatelů** internetových služeb upravuje směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu, která je v České republice v rozsahu této otázky implementována zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti. Lze shrnout, že cílem směrnice je omezit odpovědnost poskytovatelů pouze na specifické případy. Těmi jsou zejména případy, kdy poskytovatel:

- (i) (při poskytování přenosu informace nebo zprostředkování přístupu⁷⁹)
  - je původcem přenosu; nebo
  - zvolí příjemce přenosu; nebo
  - zvolí či změní obsah přenášené informace;

- (ii) (při dočasném přechodném ukládání informace do vyrovnávací paměti
  - tzv. „*caching*“⁸⁰)
  - změni informaci; nebo
  - nedodrží pravidla pro aktualizaci informace; nebo
  - nepřijme opatření k odstranění informace nebo přístupu k ní, přestože tak nařídil příslušný státní orgán;

- (iii) (při ukládání informace – tzv. „*hosting*“⁸¹)
  - byl účinně seznámen s protiprávní činností nebo informací nebo si byl vědom skutečností nebo okolností, z nichž by byla zjevná protiprávnost činnosti nebo informace; a
  - jakmile se o tomto dozvěděl, nejednal s cílem odstranit tyto informace nebo k nim znemožnit přístup.

Směrnice dále stanoví, že poskytovatelé nemají mít obecnou povinnost dohlížet na jimi přenášené nebo ukládané informace nebo obecnou povinnost aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní činnost. To nevyklučuje povinnost poskytovatelů informovat

⁷⁹ Čl. 12 směrnice 2000/31/ES.

⁸⁰ Čl. 13 směrnice 2000/31/ES.

⁸¹ Čl. 14 směrnice 2000/31/ES.

příslušné orgány státní moci o určitých skutečnostech, které jsou poskytovatelům známe⁸².

E.2 Kolizní úprava podle ZMPS

E.2.1 Ustanovení zákona. § 15 ZMPS stanoví hraniční určovateli pro případy náhrady škody z porušení povinností jiných, než povinností ze smluv nebo jednostranných právních úkonů. Jde tedy o případy protiprávního jednání v rámci deliktů. Pro tyto případy stanoví ZMPS hraniční určovateli (i) místa, kde škoda vznikla; nebo (ii) místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody.

Zákon vychází z koncepce dvou alternativních hraničních určovatelů. Výběr jednoho z těchto hraničních určovatelů je ponechán na uvážení soudnímu orgánu, nikoli účastníkům. Kritériem pro výběr by zde měl být významnější vztah k danému poměru při zohlednění okolností konkrétního případu.⁸³

E.2.2 Místo deliktu. Alternativní formulace ustanovení § 15 ZMPS je reflexí obtíží při stanovení místa deliktu („*locus delicti*“). Za místo deliktu lze totiž považovat jak (i) místo, kde došlo k právně relevantní skutečnosti (protiprávnímu jednání určité osoby, respektive vzniku protiprávního stavu), tak (ii) místo, kde došlo ke vzniku škodlivých účinků takové skutečnosti. V doktríně *common law* je místo ad (ii) specifikováno jako místo poslední události, která byla nezbytná pro způsobení škody („*last event rule*“).

Právě pro internetové delikty bude typické, že místo protiprávního jednání (stavu) a místo vzniku jeho škodlivých účinků mohou být odlišné. Pokud jsou např. uživatelem data umístěna na webovou stránku, dochází k právně relevantnímu jednání v určité zemi, zatímco účinky takového jednání se potenciálně mohou projevit prakticky v jakékoli zemi světa, protože webová stránka je potenciálně přístupná neurčitým počtem osob téměř z jakékoli země.

⁸² Čl. 15 směrnice 2000/31/ES.

⁸³ Kučera, Z: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str. 323.

Místo protiprávního jednání. Za místo protiprávního jednání by se v případě internetových deliktů mělo považovat místo, kde určitá osoba zadala podněty do počítače, tzn. např. pomocí myši a klávesnice iniciovala odeslání emailu, přenos počítačového viru nebo přenos dat na webovou stránku. Následný přenos dat na server nebo ze serveru na počítač jiného uživatelem již nelze považovat za jednání určité osoby, ale pouze za procesy, které následují po jednání této osoby a které jsou již v té chvíli nezávislé na její vůli. Místo, přes které se data přenášejí a na kterém se ukládají na server nejsou pro posouzení místa vlastního jednání relevantní.

Místo vzniku protiprávního stavu. Naproti tomu pokud by došlo k internetovému deliktu v důsledku vzniku protiprávního stavu, a nikoliv protiprávního jednání, lze považovat za místo vzniku protiprávního stavu místo, kde byla uložena dotčená data, tedy zpravidla místo, kde je fyzicky umístěn příslušný server.

Místo vzniku škody. Složitější může být určení místa vzniku škodlivých účinků protiprávního jednání. Zde je třeba rozlišit následující situace:

(i) Protiprávní jednání (respektive protiprávní stav) je schopné způsobit škodu, pokud se nějaká osoba seznámí s obsahem dat. Tak tomu bude např. při odeslání emailu či zprovoznění webové stránky s textem, který poškozují pověst určité osoby nebo obsahuje informace důvěrné povahy. Potom nemůže ke škodě dojít dříve, než jsou taková data přenesena ze serveru na počítač určitého uživatele a než se nějaká osoba s takovými daty seznámí (např. přečte si na monitoru text webové stránky). V takovém případě lze za místo projevu škodlivých účinků protiprávního jednání považovat místo, kde se určitá osoba s daty seznámí, např. kde si přečte text webové stránky na monitoru počítače.

Místo serveru, kde jsou data uložena není v tomto případě rozhodující pro určení místa, kde došlo ke vzniku škody. Samotné uložení dat na server nezpůsobí škodlivý účinek (např. nepoškodí pověst určité osoby), dokud

nedojde k přenosu těchto dat na počítač určitého uživatele a nějaká osoba se s nimi neseznámí.

(ii) Protiprávní jednání (respektive protiprávní stav) je schopné způsobit škodu již v samotném přenosem dat na server nebo počítač koncového uživatele. Bude tomu tak v případech přenosu počítačových programů schopných poškodit počítačový systém („virů“) nebo nevyžádaných emailových správ („spamu“). Ke vzniku škody zde není nutné, aby se určitá osoba s takovými daty seznámila (přečetla si je), jako v případě bodu (i). Škoda může totiž vzniknout již samotným zahlcením emailové schránky spamem nebo infekcí a poškozením dat počítačovým virem. V takovém případě lze za místo vzniku škody považovat místo umístění serveru nebo koncového počítače, na který byly virus nebo spam přeneseny.

E.2.4 Rozumné řešení problému. Výběr z alternativních hraničních určovatelných § 15 ZMPS je ponechán na úvaze soudu na základě zohlednění okolností individuálního případu. Je otázkou, zda v případě internetových deliktů lze obecně doporučit přednostní použití jedné z možností. V zahraniční literatuře i judikatuře lze nalézt příklon k jednomu i druhému řešení.⁸⁴

(i) Pro použití práva místa protiprávního jednání hovoří to, že je namístě požadovat od uživatele Internetu, aby neporušoval právní normy státu, kde jedná. Naopak se zdá velmi přísné požadovat po uživateli, aby při svém jednání zohlednil právní normy prakticky všech států světa a neporušil žádnou z nich. Taková situace by nastala při použití práva místa vzniku škody. Uživatel Internetu by pak mohl být postihován za jednání, které v zemi místa jeho bydliště a jeho jednání není protiprávní.

Z technologické povahy Internetu totiž vyplývá, že uživatelé ani poskytovatelé internetových služeb nemohou prakticky technicky zajistit, aby webové stránky byly přístupné pouze z určitých zemí a z jiných nikoli.

---

⁸⁴ Bigos, O: Jurisdiction Over Cross-border Wrongs on the Internet in ICQL, vol. 54, July 2005; str. 585-620.

Jakmile tak určitý uživatel vytvoří a zpřístupní internetovou stránku, může teoreticky způsobit škodu téměř v jakékoli zemi světa.

Způsobilst webových stránek způsobit škodu celosvětově však bude různá. Roli bude hrát zejména jazyk, který stránka používá. Schopnost textu psaného např. v češtině způsobit škodu mimo území České republiky je omezena na osoby, které český jazyk ovládají. Počet takových osob bude minimální ve srovnání s textem např. v anglickém jazyce, který má v současnosti postavení blížící se univerzálně známému jazyku. Naproti tomu případné prohlášení na webové stránce, že jejím cílem není zaměřit se na určité území v tomto ohledu vliv mít nebude.⁸⁵

(ii) Použití práva místa vzniku škody je naopak žádoucí z hlediska ochrany poškozené osoby. Jako příklad lze uvést situaci, kdy je z České republiky přístupná internetová stránka v češtině poškozující protiprávně (z hlediska českého práva) pověst osoby s bydlištěm v České republice. Této osobě tím může vzniknout škoda, která se nebude lišit podle toho, v které zemi jiná osoba tuto stránku vytvořila a zpřístupnila. Pokud právo místa jednání druhé osoby nepovažuje toto jednání za protiprávní a soud použije právo místa jednání, poškozená osoba nebude mít možnost dosáhnout nápravy.

Dalším argumentem pro právo místa vzniku škody je to, že přisnost tohoto řešení bude částečně zmírněna odmítnutím aplikace těch zahraničních norem, které by byly v rozporu s veřejným pořádkem *lex fori*.

Ani jedno z řešení ad (i) a (ii) není ideální a nelze mu zřejmě dát jednoznačně přednost. Podle autora je však závažnější možný negativní dopad řešení ad (ii), kdy může být osoba postižena za jednání, které je v zemi místa jejího bydliště a místa jednání v souladu s právem. Osoba zde např. porušuje pouze právní řád země na opačné straně světa aniž by do této země přímo zamýšlela směřovat účinky svého jednání. Zohlednit by se však měli případy, kdy určitá osoba k učinění jednání úmyslně vycestuje do

⁸⁵ Viz analogicky výše k *zaměření* webových stránek u spotřebitelských smluv v rámci návrhu nařízení Řím I v části IV., dílu D. oddílu D.3.

zahraničí s úmyslem vyhnout se účinkům právního řádu, který by se jinak aplikoval. Obdobně by se měly zohlednit případy, kdy osoba jednající ze zahraničí cíleně zaměřuje obsah svých webových stránek na určitou zemi.

E.3 Kolizní úprava podle návrhu nařízení Řím II

Působnost. Nařízení Řím II má být závazné ve všech členských státech ES s výjimkou Dánska. V případě kolize norem se má vztahovat na mimosmluvní závazky v občanských a obchodních věcech, s výjimkou otázek vyjmutých výslovně z jeho působnosti.

Vedle otázek žaloby o náhradu škody, která již byla způsobena, se nařízení má vztahovat i na žaloby o předcházení hrozícím škodám. Nařízení se má týkat režimu subjektivní i objektivní odpovědnosti. Právo určené na základě kolizních ustanovení nařízení Řím II se má použít i v případě, že se nejedná o právo členského státu.

Volba práva. Návrh nařízení zavádí možnost, aby strany mimosmluvního závazkového vztahu uzavřeli spolu smlouvu, kterou zvolí rozhodné právo pro takový vztah (Čl. 4). Povolena je volba výslovná i konkludentní. Volba se nedotýká práva třetích stran. V případě smluv mezi obchodníky Čl. 4 povoluje i volbu předcházející události, která škodu způsobila. V případě spotřebitelských smluv taková volba naopak povolena není. Čl. 4 dále při volbě práva stanoví případy použití imperativních norem daného státu a práva ES.

Určení rozhodného práva. Pro případ neexistence platné volby práva návrh nařízení vychází z koncepce obecného pravidla, které má zaručit předvídatelnost a rozumnou rovnováhu mezi zájmy osoby, jejíž odpovědnosti se domáhá poškozená osoba, a zájmy poškozené osoby. Pro specifické případy, kdy toto obecné pravidlo nedovoluje dosáhnout rozumné

rovnováhy mezi zájmy zúčastněných subjektů, zavádí návrh nařízení zvláštní pravidla⁸⁶.

Obecným pravidlem je podle Čl. 5 použití práva země, kde škoda vznikla nebo hrozí, že vznikne. Návrh nařízení Řím II se tak na rozdíl od ZMPS v zájmu zvýšení předvídatelnosti přiklání přednostně k jedné ze dvou základních možností určení místa deliktu.⁸⁷ Z tohoto pravidla jsou však stanoveny výjimky: v případě obvyklého pobytu obou subjektů vztahu ve stejné zemi nebo v případě, že mimosmluvní závazek má zjevné užití vazby s jinou zemí. Tím se myslí zejména souvislost s již existujícím vztahem a očekávání stran ohledně použitelného práva.

Návrh nařízení zavádí dále jako výjimky z obecného kolizního pravidla **zvláštní pravidla** pro následující typy mimosmluvních vztahů:

- odpovědnost za vadné výrobky;
- nekalé obchodní praktiky;
- škoda na životním prostředí;
- porušení práv duševního vlastnictví;
- bezdůvodné obohacení a jednatelství bez příkazu.

Použitými hraničními určovateli pro tyto případy jsou:

- místo, kde má poškozená osoba obvyklý pobyt;
- místo, kde má osoba, o které se tvrdí, že je odpovědná, obvyklý pobyt;
- místo, kde jsou, nebo hrozí, že budou, konkurenční vztahy nebo společné zájmy spotřebitelů bezprostředně a podstatně negativně ovlivněny zásahem do soutěže;
- země, v které k události, která škodu způsobila, došlo;
- země, kde je nárokována ochrana duševního vlastnictví;
- právní řád souvisejícího právního vztahu.

Koncepce kolizní úpravy návrhu nařízení Řím II je odlišná od koncepce § 15 ZMPS, který obsahuje stejné pravidlo pro všechny typy mimosmluvních

⁸⁶ Odstavec 10 úvodních ustanovení návrhu Řím II.

⁸⁷ K otázce z toho plynoucích problémů u internetových vztahů viz výše část IV., díl E, oddíl E.1

závazkových vztahů. Nařízení Řím II by tak mělo, také u internetových deliktů, přinést větší předvídatelnost postupu určení rozhodného práva a menší prostor pro uvážení soudu.

V. Internet a obecné otázky smluvního práva ČR

A. Vztah vnitrostátního práva ČR a mezinárodního práva soukromého

V této části je podán výklad o vybraných otázkách, které vznikají v souvislosti s internetovými smlouvami. Jde zejména o otázky zda a jakým způsobem je možné učinit právní úkon prostřednictvím Internetu, kdy právo připouští elektronickou formu smlouvy a jak probíhá proces uzavírání smlouvy prostřednictvím Internetu.

Výklad se zde zaměřuje na hmotné právo České republiky. Ve vztazích s mezinárodním prvkem je české právo pro výše uvedené otázky relevantní, pokud je na základě kolizních norem určeno jako rozhodné právo pro danou smlouvu.

Na otázky vzniku smluvního konsensu a formy se navíc může v některých případech české právo aplikovat **i pokud není rozhodným právem** pro samotnou smlouvu. § 4 ZMPS umožňuje pro posouzení platnosti právních úkonů použití odlišného práva, pokud je to nezbytné k rozumnému uspořádání vztahů. Pro otázku formy připouští též § 4 splnění požadavků podle práva místa, kde došlo k projevu vůle, pokud právní řád, jímž se řídí smlouva, nepředepisuje písemnou formu úkonu jako podmínku jeho platnosti. Čl. 9 Římské úmluvy o právu rozhodném (obdobně Čl. 10 návrhu nařízení Řím I) stanoví, že v otázce formální platnosti distanční smlouvy postačí splnění náležitostí podle práva jedné ze zemí, kde se nacházejí smluvní strany. Podle této úpravy obdobně k formální platnosti právního úkonu postačí splnění formálních náležitostí země, kde byl úkon učiněn (podle návrhu nařízení Řím I též místa obvyklého bydliště jednající osoby). Místem, kde byl právní úkon učiněn, je u internetových smluv obecně místo, kde osoba zadala pomocí myši nebo klávesnice podněty do počítače.⁸⁸ Čl. 8 odstavec 2 Římské úmluvy o právu rozhodném umožňuje osobám s obvyklým bydlištěm v ČR, aby otázka neprojevení jejich souhlasu

---

⁸⁸ Viz výše ad E.2.1.

s návrhem smlouvy byla posouzena podle českého práva (obdobně Čl. 9 návrhu nařízení Řím I).

B. Právní úkon a forma smlouvy v prostředí Internetu

Náležitosti právního úkonu jsou v českém právu upraveny v obecné části občanského zákoníku („OZ“). Obchodní zákoník („ObchZ“) může stanovit odchylky pro obchodní vztahy. § 34 OZ definuje právní úkon jako projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností. Podle § 35 OZ může být takový projev vůle učiněn výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit. Podle § 37 OZ musí být právní úkon učiněn vážně, určitě a srozumitelně. Platný právní úkon může být učiněn pouze osobou způsobilou k právním úkonům.

Co se týče formy právního úkonu, české právo vychází z principu, že není předepsána zvláštní forma právního úkonu, pokud ji výslovně nevyžaduje zákon nebo dohoda účastníků⁸⁹. Dohoda účastníků naopak nemůže stanovit méně přísnou formu právního úkonu; všechna ustanovení občanského i obchodního zákoníku požadující určitou formu jsou kogentní.

(a) Pokud takto **není stanovena zvláštní forma** právního úkonu, může být, za výše uvedených podmínek, právní úkon učiněn jakýmkoli prostředky, tedy i prostřednictvím Internetu. Česká právní doktrína výslovně uznává, že právní úkon může být v tom případě učiněn i prostřednictvím počítače nebo jiného elektronického zařízení⁹⁰. Právní úkon tak obecně může být učiněn i pomocí emailu nebo webové stránky.

Nejzávažnějším problémem přitom může být identifikace jednatelky osoby, protože v prostředí Internetu lze snadno jednat pod fiktivní identitou (ať už s úmyslem uvést druhou stranu v omyl nebo bez takového úmyslu).

⁸⁹ § 40 odstavec 1 OZ.

⁹⁰ Švestka, J. a kol., Občanský zákoník, Komentář, C.H.Beck, Praha, 2004; str. 211.

V případech fiktivní identity právně způsobilé osoby přichází v úvahu relativní neplatnost právního úkonu pro omyl v osobě jednajícího podle § 49a OZ. Pokud by úkon učinila právně nezpůsobilá osoba, byl by takový právní úkon absolutně neplatný (§ 38 OZ).⁹¹

(b) Pro některé úkony požaduje zákon (respektive dohoda stran) **písemnou formu**. Podle § 40 odstavce 4 OZ je písemná forma zachována, je-li právní úkon učiněn elektronickými prostředky, které umožňují zachycení obsahu právního úkonu a určení osoby, která právní úkon učinila. K platnosti písemného právního úkonu je však zároveň třeba, aby byl podepsán jednající osobou (§ 40 odstavec 3 OZ). Je-li právní úkon činěn elektronicky, může být podepsán elektronicky, podle zvláštních předpisů.

Zvláštním předpisem je zde zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, který provádí směrnici 1999/93/ES, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy. Zákon zavádí do českého práva koncepci, která umožňuje ověřenou identifikaci osoby, která činí právní úkon v prostředí Internetu. Koncepce je založena na existenci kvalifikovaného elektronického podpisu (respektive kvalifikované elektronické značky) a kvalifikovaného certifikátu vydávaného kvalifikovanými poskytovateli certifikačních služeb. Kvalifikovaní poskytovatelé certifikačních služeb jsou pod dohledem Ministerstva informatiky.

Kvalifikovaným elektronickým podpisem jsou údaje v elektronické podobě, které jsou připojené k datové zprávě (např. emailu). Kvalifikovaný elektronický podpis musí přitom splňovat následující požadavky: (i) být jednoznačně spojený s podepisující osobou; (ii) umožňovat identifikaci podepisující osoby ve vztahu k datové zprávě; (iii) být vytvořen a připojen k datové zprávě pomocí prostředků, které podepisující osoba může udržet pod svou výhradní kontrolou; a (iv) být k datové zprávě, ke které se vztahuje, připojen takovým způsobem, že je možno zjistit jakoukoliv

⁹¹ O reálné možnosti vzniku takové situace svědčí případ z Velké Británie, kde se tříletému dítěti náhodně podařilo prostřednictvím Internetu přes portál eBay.com „koupit“ v aukci osobní automobil v hodnotě cca 400 000 Kč, včetně provedení platby.

následnou změnu dat (§ 2 zákona o elektronickém podpisu). Kvalifikovaným elektronickým podpisem se může podepisovat pouze fyzická osoba. Právnícká osoba se namísto toho může podepisovat pomocí kvalifikované elektronické značky, přičemž požadavky dle bodů (i) – (iv) zde platí obdobně.

K vytváření kvalifikovaného elektronického podpisu slouží technické zařízení nebo programové vybavení, přičemž technologické náležitosti procesu vytváření podpisu jsou specifikovány zákonem a jeho prováděcím předpisem (vyhláška č. 366/2001 Sb.) K tomu, aby mohl příjemce zprávy pravost kvalifikovaného elektronického podpisu ověřit, musí mít k dispozici prostředek pro ověřování elektronických podpisů. Ten může mít opět podobu technického zařízení nebo programové vybavení. Spojení dat elektronického podpisu s podepisující osobou prokazuje kvalifikovaný certifikát, který má podobu elektronické datové správy.

Z výše uvedeného plyne, že u právního úkonu je **požadavek písemné formy splněn** úkonem učiněným elektronickou formou za použití kvalifikovaného elektronického podpisu⁹² (respektive značky u právnícké osoby). Podle některých názorů taková forma dokonce poskytuje vyšší míru jistoty než klasický vlastnoruční podpis.⁹³

Naopak elektronická forma právního úkonu bez použití kvalifikovaného elektronického podpisu (např. email se jménem napsaným pomocí klávesnice počítače) nesplňuje požadavek písemné formy a podpisu ve smyslu § 40 OZ. Taková forma zejména neumožňuje dostatečně průkazné určení osoby činící právní úkon.

V úvahu je třeba brát též skutečnost, že pokud příjemce elektronického dokumentu opatřeného kvalifikovaným elektronickým podpisem nebude disponovat prostředky pro jeho dekódování, nebude schopen takový dokument nebo jeho část zobrazit na svém počítači a přečíst. Takový úkon

⁹² Švestka, J. a kol., Občanský zákoník, Komentář, C.H.Beck, Praha, 2004; str. 241.

⁹³ Švestka, J. a kol., Občanský zákoník, Komentář, C.H.Beck, Praha, 2004; str. 242.

pro něj nebude srozumitelný a proto bude neplatný podle § 37 OZ (v závislosti na rozsahu nečitelnosti buď v celém rozsahu nebo jen v otázce elektronického podpisu).

(c) Zákon (respektive dohoda stran) pro některé případy stanoví zvláštní kvalifikovanou formu právního úkonu, která ze své podstaty nemůže být nahrazena formou elektronickou. Jde zejména o případy: (i) vlastní rukou psané a podepsané závěti (§ 476 OZ); (ii) smlouvy uzavřené nebo úkony učiněné formou notářského zápisu (např. § 143a OZ); (iii) písemné smlouvy o převodu nemovitosti s projevem účastníků na téže listině (§ 46 OZ). U takových právních úkonů tedy není možné splnit požadavky na formu prostřednictvím Internetu, a to ani za použití kvalifikovaného elektronického podpisu.

C. Proces vzniku internetové smlouvy

Ke vzniku smlouvy je obecně třeba, aby byl platně učiněn návrh smlouvy a tento návrh byl adresátem návrhu platně přijat. Pokud je pro smlouvu požadována určitá forma, musí náležitosti této formy splnit jak návrh, tak jeho přijetí. V prostředí Internetu přichází v úvahu dva základní typy jednání, kterými lze učinit návrh nebo jeho přijetí: (i) zaslání emailu a (ii) jednání prostřednictvím webové stránky.

Webová stránka. Email se svou povahou podobá klasické poštovní zásilce, webová stránka má však značně specifickou povahu. Uzavírání smlouvy pomocí webové stránky zpravidla probíhá tak, že jedna ze smluvních stran si na svém počítači zobrazí webovou stránku druhé strany. Následuje několik kroků, kdy první smluvní strana zadává do připravených formulářů na webové stránce údaje a na závěr pomocí kliknutí myši na „*agreement*“

key“ potvrzuje že chce být vázána na stránce obsaženými ustanoveními vznikající smlouvy⁹⁴.

Problematickým se zde může jevit fakt, že druhá strana v tomto procesu **zdánlivě neprojevuje svou vůli**, protože webová stránka v té chvíli funguje na základě automatických softwarových procesů bez přímého řízení lidskou vůlí. Řešení tohoto problému spočívá ve výkladu, že druhá smluvní strana projevila svou vůli již předem. Webová stránka je naprogramována tak, aby následně projevila určitou vůli „majitele“ webové stránky, webová stránka neprojevuje svou vlastní vůli řízenou nějakou autonomní „umělou inteligencí“.⁹⁵ Ustanovení OZ je v tomto smyslu třeba vykládat extenzivně i z toho důvodu, že při koncipování ustanovení OZ nemohly být aspekty používání webových stránek zohledněny a v současnosti je uzavírání smluv pomocí webových stránek rozšířenou praxí s významným ekonomickým dopadem⁹⁶. Pokud by měly být všechny takto uzavřené smlouvy považovány za neplatné z důvodu nedostatku projevu vůle, způsobilo by to v praxi neúnosné důsledky. Lze porovnat, že výslovnou možností uzavřít smlouvu interakcí fyzické osoby s automatizovaným komunikačním systémem stanoví i Čl. 12 návrhu Úmluvy OSN o elektronické komunikaci.

I zaslání emailu může být iniciováno automaticky a lze zde použít obdobný výklad jako výše u webové stránky.⁹⁷

Problematicčnost použití webových stránek podle českého práva však spočívá ještě v jednom aspektu, kterým je nedostatek jejich určení určitým osobám. Podle § 43a OZ se za **návrh** považuje projev vůle směřující k uzavření smlouvy, jenž je **určen jedné nebo více určitým osobám** a jenž je dostatečně určitý a vyplývá z něj vůle navrhovatele, aby byl vázán v případě jeho přijetí. Toto ustanovení zřejmě vylučuje, aby návrh smlouvy

⁹⁴ V jiných případech webová stránka nemusí umožňovat přímou interakci. Může pouze obsahovat návrh smlouvy a vyzývat k přijetí návrhu jiným způsobem, např. emailem, faxem, případně i prezenčně v provozovně obchodníka.

⁹⁵ Obdobný názor viz i Svoboda, P.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde, Praha, 2001; str. 156.

⁹⁶ Viz např. značný ekonomický úspěch „nízkonákladových“ leteckých přepravců (např. Ryanair, EasyJet, Smartwings...) prodávajících letenky často výlučně prostřednictvím webových stránek.

⁹⁷ Na obdobném principu jako webové stránky v tomto ohledu fungují např. automaty na prodej nápojů.

ve smyslu OZ mohl být učiněn prostřednictvím běžné webové stránky, protože ta je určena potenciálně neomezenému počtu osob, které nejsou předem konkrétně určeny.

Řešením je podmínění přístupu k textu návrhu smlouvy heslem a předchozí registrací, protože v tom případě lze tvrdit, že návrh je určen pouze těm konkrétním osobám, které se dříve zaregistrovali a bylo jim přiděleno heslo. Potom půjde o platný návrh smlouvy. Občanský zákoník naopak neobsahuje, narozdíl od Vídeňské úmluvy, ustanovení, které by za návrh smlouvy pokládalo úkon, který sice není určen určitým osobám, ale je za návrh smlouvy výslovně označen.⁹⁸

§43a OZ by bylo možné vykládat i tak, že „*určitými osobami*“ se zde nemyslí konkrétní osoby, ale pouze osoby blíže určené podle kategorie, která je v návrhu specifikována (např. všechny osoby, které navštíví nějakou webovou stránku). Takový výklad by usnadňoval uzavírání smluv pomocí webových stránek, nicméně je zřejmě v rozporu s gramatickým výkladem textu §43a OZ a proto není možný.

Ve vztazích, na které se bude aplikovat obchodní zákoník, je prostor pro učinění návrhu smlouvy pomocí webové stránky širší. Projev vůle, kterým se navrhovatel obrací na neurčité osoby za účelem uzavření smlouvy, je podle § 276 a násl. ObchZ **veřejným návrhem na uzavření smlouvy**. K tomu aby vznikla smlouva, je potom ovšem třeba nejen oznámení přijetí návrhu konkrétní osobou, ale i následné potvrzení uzavření smlouvy navrhovatelem. Zákon zde vychází z koncepce směřující k uzavření smlouvy pouze s jednou osobou, která přijetí návrhu oznámí nejdříve. Pokud má naopak dojít k uzavření smlouvy se všemi osobami, které ve stanovené lhůtě oznámí přijetí veřejného návrhu, je třeba, aby takový záměr veřejný návrh výslovně stanovil (§ 280 ObchZ).

---

⁹⁸ Viz výše v části IV., dílu C.

Lze shrnout, že v praxi e-obchodu má často webová stránka podle českého práva navzdory očekávání stran povahu pouhé **výzvy k podávání nabídek**, a to díky nedostatku její určenosti určitým osobám. Uživatel reagující na tuto výzvu tak fakticky činí návrh smlouvy a pokud má smlouva platně vzniknout, musí být tento návrh „majitelem“ webové stránky následně ještě přijat.

Zde je však třeba uvědomit si, že **přijetí** návrhu nemusí mít nutně formu výslovného prohlášení učiněného prostřednictvím Internetu. Postačí jednání, z něhož lze dovodit souhlas adresáta návrhu (§ 43c OZ). Tím může být i započítání s plněním předmětu smlouvy, např. zaslání objednaného zboží nebo provedení platby na účet navrhovatele. Pro smluvní vztahy v režimu obchodního zákoníku je takový postup dále výslovně rozveden v § 275 odstavci 4 ObchZ. Podle tohoto ustanovení není přítom k platnému vzniku smlouvy nutné vyrozumění druhé strany. V praxi tak smlouvy uzavřené pomocí webových stránek mohou být platné, i když nedošlo k výslovnému přijetí návrhu smlouvy, protože k přijetí návrhu fakticky mohlo dojít konkludentním jednáním. Mlčení nebo nečinnost zde však samy o sobě neznamenají souhlas.⁹⁹

Je namístě připomenout, že otázka určení osoby, která činí návrh může mít rozhodující vliv i na volbu rozhodného práva¹⁰⁰.

Spam. Podle § 39 OZ je neplatný právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu. Při činění návrhu prostřednictvím emailu je nutné zohlednit zákon č. 480/2004 Sb.¹⁰¹. § 7 zákona stanoví, že obchodní sdělení lze šířit elektronickými prostředky jen za podmínek stanovených zmíněným zákonem.

Zákon zejména zakazuje zasílání elektronické pošty za účelem šíření obchodního sdělení, pokud: (i) tato není zřetelně a jasně označena jako

⁹⁹ § 44 odstavec 1 OZ.

¹⁰⁰ § 10 odstavec 3 ZMPS, viz výše.

¹⁰¹ Zákon provádí směrnici 2000/31/ES.

obchodní sdělení; nebo (ii) skrývá nebo utajuje totožnost odesílatele, jehož jménem se komunikace uskutečňuje, nebo (iii) je zaslána bez platné adresy, na kterou by mohl adresát přímo a účinně zaslat informaci o tom, že si nepřeje, aby mu byly obchodní informace odesílatelem nadále zasílány.

Zákon zároveň zakazuje využití podrobností elektronického kontaktu za účelem šíření obchodních sdělení elektronickými prostředky ve vztahu k uživatelům kteří k tomu nedali předchozí souhlas (§7 odstavec 2).

Takový souhlas však není nutný, pokud fyzická nebo právnická osoba získá od svého zákazníka podrobnosti jeho elektronického kontaktu pro elektronickou poštu v souvislosti s prodejem výrobku nebo služby podle požadavků ochrany osobních údajů upravených zvláštním právním předpisem¹⁰². V tom případě může tato osoba využít tyto podrobnosti elektronického kontaktu pro potřeby šíření obchodních sdělení týkajících se jejích vlastních obdobných výrobků nebo služeb. Avšak pouze za předpokladu, že zákazník má jasnou a zřetelnou možnost jednoduchým způsobem, zdarma nebo na účet této osoby odmítnout souhlas s takovýmto využitím svého elektronického kontaktu, a to i při zasílání každé jednotlivé zprávy, pokud původně toto využití neodmítl (§7 odstavec 3).

Pokud zasílatel emailu poruší výše uvedené požadavky zákona o některých službách informační společnosti, dopustí se takovým zasláním protiprávního úkonu a proto **nepůjde o platný návrh smlouvy**.

Okamžik dojití. Smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí návrhu na uzavření smlouvy nabývá účinnosti¹⁰³. Přijetí návrhu nabývá účinnosti okamžikem, kdy vyjádření souhlasu s obsahem návrhu *dojde* navrhovateli. Okamžik dojití je důležitý i pro počátek běhu určitých lhůt v procesu uzavírání smlouvy.

¹⁰² Tím je zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

¹⁰³ K odchylce od tohoto pravidla viz § 275 odstavec 4 ObchZ.

Pojem dojití v českém právu výslovně definován není. V případě emailu je převážně uznáváno pravidlo, že za okamžik dojití emailu se považuje okamžik, kdy adresát k němu má přístup¹⁰⁴, tzn. email se nachází v jeho sféře a adresát má možnost se s ním za normálních okolností seznámit¹⁰⁵. Okamžikem, od kterého má adresát k emailu přístup je obecně okamžik, kdy je email stáhnut emailovým serverem u kterého má adresát zřízen email a přenesen do emailové schránky adresáta na tomto serveru. Podle převládajícího názoru přitom není nutné, aby adresát věděl o doručení, aby si email přečetl, ani aby byl email přenesen přímo na počítač adresáta. Obdobně v případě klasické poštovní zásilky se za okamžik dojití považuje okamžik uložení zásilky do poštovní schránky, případně na poštovní úřad, i když o zásilce adresát neví.

V české judikatuře není tato otázka rozpracována, nicméně s výše uvedeným stanoviskem se lze setkat i v zahraniční judikatuře. Podle rozsudku německého zemského soudu v Nürnberg-Führtu z 7.5. 2002 je okamžikem dojití emailu okamžik, kdy má jeho adresát objektivní možnost seznámit se s jeho obsahem. Přitom dočasné subjektivní překážky na straně adresáta a jeho počítačového, vybavení nejsou podle rozsudku relevantní.^{106 107}

S výše uvedeným názorem se lze setkat i v zahraniční literatuře¹⁰⁸. H. Snijders zastává stanovisko, že momentem dojití („reaching“) emailu je moment, kdy email je přenesen do emailové schránky (tzn. na emailový server) adresáta. Tomuto řešení dává přednost před okamžikem přenosu na počítač adresáta i okamžikem, kdy se adresát s emailem seznámí. Snijders přitom doporučuje značně restriktivní přístup k zohlednění skutečností jako je to, že: **(i)** adresát se s emailem vůbec neseznámí nebo jej náhodně vymaže, nebo **(ii)** poskytovatel emailového účtu následně vymaže email nebo ukončí své služby, takže adresát ztratí možnost přístupu k emailu, nebo **(iii)** v důsledku závady hardware, zásahu viru nebo třetí osoby

¹⁰⁴ Viz i čl. 11 odstavec 1 směrnice 2000/31/ES.

¹⁰⁵ Svoboda, P.: Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde, Praha, 2001; str. 158.

¹⁰⁶ Brodec, J: Internetový obchod s mezinárodními aspekty, rigorózní práce, Právnická fakulta UK, 2003, str. 29.

¹⁰⁷ www.jurpc.de.

¹⁰⁸ Naopak odlišná stanoviska k této otázce v rámci práva common law viz Chissick, M: Electronic commerce - Law and Practice, Sweet and Maxwell, London, 2002, str. 88.

(„*hackera*“) je email následně vymazán nebo je k němu znemožněn přístup. Ve všech případech totiž email mezitím došel a nemožnost seznámit se s ním nastala až následně.¹⁰⁹ Tento přístup je v souladu s logikou principu dojití, vůči adresátovi je však značně přísný.

Podle autora této diplomové práce je vhodné zohlednit, zda je email zaslán na emailový účet, o kterém díky předchozímu jednání stran (případně i jiným skutečnostem) vyplynulo, že jej adresát chce používat pro vzájemnou komunikaci. Pokud by se naopak jednalo o emailový účet, který sice byl zřízen adresátem, ale ten jej již dlouhodobě nepoužívá (např. zřídil si místo něj jiný) a z dřívějšího jednání adresáta či jiných okolností nevyplývá, že jej chce použít pro vzájemnou komunikaci, bylo by nepřiměřené požadovat po adresátovi, aby se pravidelně seznamoval emaily doručenými na takový účet. Zřízení další emailové schránky je, na rozdíl od klasické poštovní schránky, otázkou několika minut a řada osob má zřízeno větší množství dlouhodobě nepoužívaných osobních emailových účtů.

Toto stanovisko lze podpořit i Čl. 10 odstavec 2 návrhu Úmluvy OSN o elektronické komunikaci. Podle něj se za okamžik dojití („*receipt*“) emailu považuje okamžik, kdy může být email adresátem stažen ze schránky emailové adresy *označené* adresátem. Naopak v případě dojití na jinou emailovou adresu se za okamžik dojití považuje okamžik, kdy může být email adresátem stažen ze schránky a adresát si zároveň *uvědomí*, že email byl na danou adresu zaslán. Podle návrhu Úmluvy OSN o elektronické komunikaci se přitom za okamžik, kdy může být email adresátem stažen považuje okamžik, kdy dojde na emailovou adresu (tzn. je přenesen do emailové schránky na emailovém serveru adresáta).

V případě uzavírání smlouvy prostřednictvím **webové stránky** je okamžikem dojití dat na webovou stránku okamžik, kdy jsou veškerá přenášená data přenesena na server webové stránky. Tento proces zpravidla proběhne jen s minimálním časovým odstupem od okamžiku, kdy druhá

---

¹⁰⁹ Snijders, H.: The moment of effectiveness of e-mail notices; in *E-Commerce Law – National and Transnational Topics and Perspectives*, Kluwer Law International, The Hague, 2003; str. 79 – 88.

strana dá prostřednictvím myši a klávesnice v rozhraní webové stránky podnět k odeslání dat ze svého počítače (např. klikne myší na „agreement key“).

D. Zhodnocení právní úpravy ČR

Ohledně otázek probíraných v této části diplomové práce lze shrnout, že české právo obecně umožňuje činění právních úkonů v elektronické formě a uzavírání smluv prostřednictvím Internetu. Některá ustanovení obecné části občanského zákoníku byla novelizována (§ 40 odstavce 3 a 4), aby zohlednila používání nových technologií, v jiných případech nebyla novelizace stávající úpravy nutná. Zvláštní úprava elektronického podpisu odstraňuje pochybnosti ohledně splnění písemné formy právního úkonu v prostředí Internetu. U určité užší skupiny právních úkonů a smluv není jejich učinění prostřednictvím Internetu možné¹¹⁰, přísný požadavek na formu je však v daných případech zřejmě namístě¹¹¹. Jisté potíže může zapříčinit nezpůsobilost běžných webových stránek být návrhem smlouvy podle občanského zákoníku pro jejich neurčitost, avšak ani to nemá za následek nemožnost uzavírání smluv s pomocí webových stránek¹¹².

---

¹¹⁰ Viz výše v části V., dílu B, ad (c).

¹¹¹ Viz i výjimky v Čl. 9 2000/31/ES .

¹¹² Viz výše v části V. dílu C.

VI. Závěr

Tato diplomová práce se ve svém úvodu věnovala pojmu, historii, technologickým aspektům a správě Internetu, který je svou podstatou komplexem počítačových sítí a souborem dat v elektronické formě. Poukázala přitom na decentralizovanou strukturu Internetu. Jednotlivé komponenty Internetu jsou ve vlastnictví milionů osob. Propojení a funkčnost těchto komponent je většinou založena pouze na vzájemných dohodách soukromých osob a dobrovolném respektování technických standardů, které nemají povahu závazných právních předpisů. Internet také nemá centrální řídicí orgán nadaný pravomocí k jeho správě. Tímto orgánem není přes své významné dílčí pravomoci ani instituce ICANN.

Diplomová práce se též zabývala pojmem „kyberprostoru“. Dospěla k závěru, že přes svou specifickou povahu Internet nemá povahu skutečného nezávislého *prostoru* odděleného od území jednotlivých států. Namísto toho má Internet spíše povahu *prostředku*, jehož prostřednictvím lze činit právně relevantní úkony, přičemž k jednání a jeho účinkům dochází vždy v reálném prostoru.

Z toho důvodu se Internet nevymyká aplikaci stávajících právních řádů ani jurisdikcím jednotlivých států. Právo v průběhu historie prokázalo schopnost vyrovnat se s novými technologiemi a ani dnes není nutné zavádět zvláštní systém práva a speciálních „internetových“ soudů. Na druhou stranu Internet vnáší do právního prostředí řadu specifíků, které je třeba zohlednit při interpretaci stávajících právních norem. V některých případech jsou žádoucí novelizace nebo přijetí nových norem, které se specificky zaměří na otázky vyvolané používáním Internetu.

V části věnované bezprostředně mezinárodnímu právu soukromému diplomová práce podala výklad použitelných právních norem a systému, v jehož rámci se tyto normy budou aplikovat. Ve výkladu věnovanému

jednotlivým předpisům pak byly analyzovány zejména otázky specifické pro internetové vztahy.

V případě přímé metody úpravy podle Vídeňské úmluvy se diplomová práce zaměřila na otázku, zda software lze považovat za zboží. U kolizní metody úpravy podle ZMPS se diplomová práce zabývala mimo jiné institutem rozumného uspořádání právního vztahu. Dospěla k závěru, že umístění serveru a dat nezakládá samo o sobě bližší vztah právního poměru k určitému právnímu řádu. Následoval výklad k Římské úmluvě o právu rozhodném a návrhu nařízení Řím I. V rámci toho se diplomová práce zabývala srovnáním jednotlivých hraničních určovatelnů a specifickou úpravou spotřebitelských smluv, např. i otázkou zaměření webových stránek obchodníka na zemi spotřebitele. V části věnované kolizní úpravě deliktů diplomová práce nejprve řešila otázku odpovědnosti poskytovatelů internetových služeb za obsah. Poté srovnala odlišnou koncepci ZMPS a návrhu nařízení Řím II ohledně určení místa deliktu. Diplomová práce přitom ponechala částečně otevřenou otázku, zda dát v případě internetových deliktů přednost aplikaci práva místa protiprávního jednání či jeho účinku, tedy zejména místa vzniku škody.

Ve své závěrečné části diplomová práce zkoumala použitelnost Internetu z hlediska obecné úpravy smluvního práva České republiky. Dospěla k závěru, že české právo obecně neklade specifické nároky na formu právního úkonu a dává tím prostor pro formu elektronickou. Umožňuje též nahrazení písemné formy elektronickou formou se zaručeným elektronickým podpisem. Naopak určitou skupinu právních úkonů, mezi nimi např. smlouvu o převodu nemovitosti, z elektronické formy vylučuje. České právo též, přes určité komplikace, obecně umožňuje učinit platný návrh smlouvy a jeho přijetí prostřednictvím emailu i webové stránky. Diplomová práce se podrobněji zaměřila na problematiku protiprávního šíření spamu a problematiku okamžiku dojití emailu. Na závěr pak zhodnotila právní úpravu České republiky jako celkově příznivou pro uzavírání smluv prostřednictvím Internetu.

Seznam použité literatury:

- Aujezdský, J.: *Právní aspekty prodeje krabicového software*, www.itpravo.cz, 2003;
- Bigos, O.: *Jurisdiction Over Cross-border Wrongs on the Internet*; in ICQL, vol. 54, July 2005
- Boguszak, J. a kol: *Teorie práva*, Codex Bohemia, Praha, 1997
- Brodec, J.: *Internetový obchod s mezinárodními aspekty*, rigorózní práce, Právnická fakulta UK, Praha, 2003
- Brown, E. L.: *Liability of Internet Service Providers - Recent Developments*; in *E-Commerce - Law and Jurisdiction - Comparative Law Yearbook of International Business*, Kluwer Law, 2002
- Burnstein, M.: *A Global Network in Compartmentalized Legal Environment*; in *Which court decides? Which Law Applies?*, Kluwer Law International, Hague, 1998
- Hrubešová, H.: *Doménová jména a právo*, rigorózní práce, Právnická fakulta UK, Praha, 2005
- Chissick, M.: *Electronic commerce - Law and Practice*, Sweet and Maxwell, London, 2002
- Kanda, A. : *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*, Linde, Praha 1999
- Kronke, H.: *Applicable Law in Torts and Contracts in Cyberspace*; in *Which court decides? Which Law Applies?*, Kluwer Law International, The Hague, 1998
- Kučera, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 6. vydání, Doplněk, Brno, 2006
- Kučera, Z. a kol.: *Úvod do práva mezinárodního obchodu*, Aleš Čeněk, Dobrá Voda, 2003
- Svoboda, P. a kol.: *Právní a daňové aspekty e-obchodu*, Linde Praha a.s., 2001
- Snijders, H., Weatherhill, S.: *E-Commerce Law – National and Transnational Topics and Perspectives*, Kluwer Law International, The Hague, 2003
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník, Komentář*, 10. vydání, C. H. Beck, Praha, 2005
- Švestka, J. a kol: *Občanské právo hmotné 1*, Aspi, Praha, 2002
- Švestka, J. a kol: *Občanské právo hmotné 3*, Aspi, Praha, 2002
- Švestka, J. a kol., *Občanský zákoník, Komentář*, C.H.Beck, Praha, 2004
- Zannobetti, A.: *Smluvní právo v mezinárodním elektronickém obchodě*, EMP 7-8, 2000

Seznam použitých webových stránek:

- <http://www.cisg-online.ch>
- <http://computer.howstuffworks.com>
- www.jurpc.de
- <http://eur-lex.europa.eu>
- <http://www.itpravo.cz>
- <http://www.micr.cz/epodpis/default.htm>
- <http://portal.gov.cz>

<http://www.pravnipravodaj.cz>
<http://www.rome-convention.org>
<http://www.sagit.cz>
<http://www.uncitral.org>
<http://www.unidroit.org>
<http://www.wikipedia.org>

Seznam použitých předpisů a jejich zkratk:

- ústavní zákon č. 1/1993, Ústava České republiky
- zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním („*ZMPS*“)
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník („*OZ*“)
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník („*ObchZ*“)
- zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti
- zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu
- zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon
- zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

- Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (sdělení MZV č.160/1991 Sb.) („*Vídeňská úmluva*“)
- Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (částka 31/2006 Sb.ms.) („*Římská úmluva o právu rozhodném*“)

- směrnice 2000/31/ES, o elektronickém obchodu;
- směrnice 1993/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách;
- směrnice 1997/7/ES, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku;
- směrnice 1998/6/ES, o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků;
- směrnice 1982/102/EHS, o spotřebitelském úvěru;
- směrnice 1999/93/ES, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy;
- směrnice 1991/250 o právní ochraně počítačových programů.
- nařízení 44/2001/ES („*Brusel I*“)
- návrh nařízení ES o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy („*Řím I*“)
- návrh nařízení ES o právu použitelném na mimosmluvní závazky („*Řím II*“)
- (k dispozici na <http://eur-lex.europa.eu>)

- Úmluva OSN o použití elektronické komunikace pro mezinárodní smlouvy z roku 2005 (zatím nevstoupila v účinnost) („*Úmluva OSN o elektronické komunikaci*“)
- Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu z roku 1996 (k dispozici na <http://www.uncitral.org>)